

پۆلێنێرگانی خێر

وه‌رگێنراوی: شیخ سه‌لام
له‌ گه‌ڵ ده‌قی شیعره‌ فارسییه‌ کانیدا

انتشارات کردستان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چوارینه کانی خه پیام

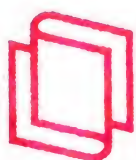
سرشناسه	:	خیام، عمر بن ابراهیم، ۴۳۲ - ۵۱۷ ق.
عنوان قراردادی	:	رباعیات. فارسی. کردی.
عنوان و نام پدیدآور	:	چوارینه کانی خه ییام (فارسی - کردی) / سروده‌ی عمر خیام؛ برگردان به کردی سلام [سلیمانیه].
مشخصات نشر	:	سنندج: انتشارات کردستان، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری	:	۲۳۷ ص.
شابک	:	۲ - ۰۵۹ - ۹۸۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	فارسی - کردی.
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۵ ق.
موضوع	:	شعر کردی -- قرن ۱۴ -- ترجمه شده از فارسی.
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۵ ق. -- ترجمه شده به کردی.
شناسه افزوده	:	سلیمانیه‌ای، سلام، ۱۸۹۲ - ۱۹۵۹ م. مترجم
رده بندی کنگره	:	۸۸۵/۱۳۸۷ ک ۶۲۵/۴ PIR
رده بندی دیویی	:	۲۲/۱۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۱۳۰۳۲۱

چوارینه کانی خه پیام

له گه‌ل ده‌قی شیعره فارسیه کانیدا

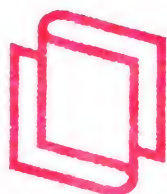
هۆنراوه‌ی: حه‌کیم عومه‌ری خه‌پیام

وه‌رگیروای: شیخ سه‌لام

انتشارات کردستان

سنندج

انتشارات کردستان

کوردستان

سنندج - پاساژ عزتی - تلفن: ۲۲۶۵۳۸۲

چوارینه کانی خه پیام

چوارینه کانی خه پیام	✓ ناوی کتیب (نام کتاب):
حه کیم عومه ری خه پیام	✓ هۆنراوه (سروده‌ی):
شیخ سه لام	✓ وه‌رگیراوی (ترجمه):
یه که م (اول): ۱۳۹۳	✓ که‌ره‌تی چاپ (نوبت چاپ):
۵۰۰۰ به‌رگ (جلد)	✓ ژماره‌ی چاپکراو (تیراژ):
۲۴۰ صفحه جیبی	✓ ژماره‌ی لاپه‌ره و قه‌واره (تعداد صفحه و قطع):
بلاوکردنه‌وه‌ی کوردستان (انتشارات کردستان)	✓ بلاوکه‌ره‌وه (ناشر):

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۹۸۰ - ۰۵۹ - ۲

نرخ‌ی:

ISBN: 978 - 964 - 980 - 059 - 2

۶۰۰۰ تمه‌نه

سه‌ره‌تا

«غیاث الدین» ئە بولفەتە عومەر کۆری
 ئیبراهیم خەییام یە کە دانشمەند و
 فەیلەسووفی خۆرەلەتە، لە ناوەراستی
 سەدەی پێنجەمی هێجری لە شاری
 «نەیشاپور» لە دایک بووە و لە هەوێ
 سەدەی شەشەمدا مردووە و لە
 گۆرستانە کە نەیشاپوردا نیژراوە.

دانشمەندی ناوبراو ئەمەندە زۆر
 تەرجەمەیی حالی لە لایەن دانشمەندانی

خۆرئاوا و خۆرهه لاته وه، نووسراوه ههچ
 پيوست نابینم دوور و دريژ به تان و پوڤيا
 بچم و له بنج و تيره و ڤه گهز و ژيانى
 بنووسم، به لام له سالى ۱۹۴۹دا له لايه ن
 شاعرى به رزه وه «احمد حامد صراف»
 كتيبيكى به ناوى «ته رجهمه و ته ئليف»
 له سه ر عومه ر خه ييام نووسيوه. لام وايه له
 هه موو نووسراوه كانى پيشوو راست و
 دروستتر و دوور و دريژتره، هه ر جوړه
 زانينيك له كار و كرده وهى خه كيمى ناودار
 خواهش بفه رمووى زور به ږيكوپيكي
 نووسراوه.

عومه ر خه ييام له پيشا له خۆرئاوا وه
 ناوبانگى به رز بووه وه چونكه شاعىرى
 ناودارى ئينگليز «فيتزگراډ» چه ند
 ږوباعيه كى به ئينگليزى گوڤرى؛ ئه و چه ن

روبا عیه کاره ساتیکی وای کرد ئەو شه رابه
 که عومه ر خه بیام له کاتی ژيانا داوای ئە کرد
 و به ئاواتی نه گهی فیتزگرالد به رهنگی
 ده رخواردی دا پارچه پارچه جومگه کانی
 که له یهك ترازابوو و له ناو خاك و خوئی
 گوڤرا رزابوو، سه ره له نوئی یه کی گرتە وه و
 زیندوو بووه وه!. مه زهه بی ته ناسوخه که ی
 راست ده رچوو له جاران چاکتر هاته وه
 دنیا، له هه موو یانه کانی ئاوروو پادا له لای
 سه ره وه کورسی بو دانرا... به لئی فیتزگرالدی
 زیندوو عومه ر خه بیامی مردووی به
 رهنگی زیندوو کرده وه تا دنیا دنیایی ئیتر
 نه مری!

ئە گهر توژی سه رنج له م کار و باره
 بدهین زۆر باش ده رئه که وئی که عومه ر
 خه بیامی مردووش شه به تیکی

دهرخواردی فیتزگرالد داوه که له
 خۆرهه لآت و خۆرئاوا دا ناوبانگی وه کوو
 خۆر بدره وشیتته وه. کرده وهی خه پیام له
 کرده وهی گرالد گه وره تره چونکه ئه و زیندوو
 بوو، مردووی زیندوو کرده وه، [به لام] ئه م
 مردوو بوو نه یهیشته ئه و له دنیا دا بمری،
 هه تا دنیا بمینی ئه مینی!. به لئی زۆر راسته
 که شاعیریکی ئیران (رابیت کوردستانی)
 ئه لئی:

دلیران را پس از مردن دلیری بیشتر گردد
 که چرم گرگ بعد از خود به پیل افکن سپر گردد
 به م وتاره بچو و که سه ره تا که مان دوایی هیئا.

چۆن عومه ر خه پیامم کرد به کوردی؟

هه رچه ند ته ماشای ئە و نووسراوانه م ئە کرد
 که له بابەت «خه پیام» هوه نووسراون سه رم
 سورپئه ما که ئە م چه ند چوار خشته کیه بو
 به چوار قورنهی دنیا دا بآو بووه وه و بو به
 هه موو زمانیک ته رجه مه کرا؟ جاری ئە گهر
 بلین شاعیری وه کوو خه پیام له ئیرانا
 نه بووه راست نییه؛ چونکه «سه عدی»
 شیرازی و «که لیم» ی هه مه دانی و
 «شه وکه ت» ی بوخاری و هتد... زۆر له و
 شاعیرتر و پایه به رزتر بوون. خو ئە گهر

بلیین ئەم شیۆهی چوار خشته کییه که سی
 نیوهی موقه ففا بی و نیوهی چواره م بی قافیه
 بی تهنها عومەر خه ییام وای هیئاوه،
 ئەمیش هەرچه ند ئەوهنده ئیشیکی زۆر
 گه وره نییه چونکه روباعی زادهی غه زهل و
 قه سائیده و له پیش خه ییامه وه
 «باباتاهیر»ی هه مه دانی له سه ر ئەم شیۆه یه
 روباعیاتی وتووه، ئەوهنده هه یه که
 روباعیاتی باباتاهیر له سه ر وه زنی
 روباعیاتی خه ییام نییه به لام یه ک شیۆه یه.
 زۆر به به ریا ناچم ته ماشام کرد،
 روباعیاتی خه ییام به هه موو زمانی
 ته رجه مه کراوه و هیچ کاتی ته واو نابی سال
 له سال زیاتر شوعه را و ئوده با به نه سر و
 نه زم په یتا په یتا ته رجه مه ی تازه ئە که نه وه،
 زۆرم لا گران بوو که ئەم روباعیاته به
 کوردی ته رجه مه نه کری.

سالی ۱۹۳۸ له «حله» مه ئموور
 زه راعهت بووم بریارم دا که به شاعر
 روباعیاتی ناوبراو بگۆرم به کوردی،
 هه ندی نوسخه ی عومه ر خه پیامم له
 مه کته به کانی به غدا کری، له ناو هه موویانا
 نووسراوه که ی «حسین دانش» م هه لبارد و
 دهستم کرد به گۆرینی. له سالی ۱۹۳۹ دا
 تاقه یه ک کوپم بوو مرد زۆر ناره حهت و
 دلگیر بووم ئیتر نه متوانی هیچی تر هۆشم
 به لای شیعره وه بمینی:

کی شعر ترانگیز و خاطر که حزین باشد
 یه ک نکته در این معنی گفتیم و همین باشد
 ده ربه ده ری و ناره حه تی یه ک له سه ر
 یه ک پرووی تی کردم، به راستی له زۆر کاتا له
 ژیان بیزار نه بووم. هه تا ئیمسال دیسان
 نه قلیان کردم بو به غدا یه ک دوو جار

هاورپیی خوڤشه ویستم مامۆستا
 «عه لائه دین سه جادی» م زیارهت کرد،
 «مومی إلیه» زۆر بۆ بلاو بوونه وهی شیعر و
 ئەدهبی کوردی له تهقه لادا بوو، به شیوه
 جوانه که ی خووی فهرمووی: با کتیبیکی
 چیرۆکی بچکۆله بنووسین، بریارم بۆ دا. له
 پاشا پیتم وت که: ئە گەر هه لئه سوورپی
 روباعیاتی عومهر خه پیام که (۲۱۶)
 روباعیه ته رجهمه م کردووو چاپی بکه زۆر
 مه منوون ئە بهم، خوا هه لئا گری مهردانه هاته
 پیشه وه و لیی وه رگرتم و دهستی پی کرد.
 تکای تایبهتی له خوینده وارانانی
 خوڤشه ویست ئە که م که به چاوی لوتف
 ته ماشا و له نارپیکی و نه زانیمنان
 چاوپۆشی بفهرموون

سه لام

این کوزه چو من عاشق زاری بوده است
 در بند سرزلف نگاری بوده است
 این دسته که بر گردن او می بینی
 دستی است که در گردن یاری بوده است

ئه م گۆزه وهك من عاشقی بوو زار
 به تالی زولفی یاری گرفتار
 ئه وهسته ئیسته تهوقی ملیه تی
 دهستی بوو، کام دهست؟! دهستی ملی یار

٢

پیش از من و تو لیل و نهارى بوده است
 گردنده فلك برای کارى بوده است
 زینهار قدم به خاک آهسته نهی
 کان مردمك چشم نگارى بوده است

١٤

به ره من و تو شه و روژى بوو
 چه رخی جه فاکار ئەهات و ئەچوو
 بو سه ره ئەم خاکه پى به ئەسپایی
 دانى، چاوه کهم، چاوى یارى بوو

٣

این کهنه رباط را که عالم نام است
 و آرامگاهه ابلق صبح و شام است
 بزمی ست که وامندهی صد جمشید است
 قصریست که تکیه گاه صد بهرام است

١٥

ئهم که لاوهیه که دنیای نامه
 ئارامگاهی بهیانی و شامه
 بهزمیکه له سه د جهمشید جیماوه
 قهسریکه تهکیه ی سی سه د بههرامه

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٤

آن قصر که بهرام در او جام گرفت
 آهو بچه کرد و روبه آرام گرفت
 بهرام که گور می گرفتی همه عمر
 دیدی که چگونه گور بهرام گرفت

١٦

ئه و قه سره که واهه بهرام بوو خییوی
 لانهی ئاسکه، جی پراوی ریوی
 بههرام چون گوری کرد به بریانی
 گوریش بههرامی واکرد به شیوی

۵

در هر دشتی که لاله زاری بوده است
 آن لاله ز خون شهریارى بوده است
 هر برگ بنفشه که از زمین می‌روید
 خالیست که بر رخ نگاری بوده است

۱۷

ئه و ده‌شته که واهه لاله‌زاره
 گولاله‌ی خوینی چهن شه‌هریاره
 وه‌نه‌وشه‌ی ره‌نگ‌شین له خاك دیته‌ده‌ر
 ده‌نکه خاله‌که‌ی سه‌رگۆنای یاره

٦

افسوس که سرمایە ز کف بیرون شد
 و از دست اجل بسی جگرها خون شد
 کس ناید از آن جهان که تا پرسم از او
 که احوال مسافران عالم چون شد

١٨

دهستمایە ی عومرم له دهستم ده‌چوو
 به په‌نجە ی ئە‌جەل جگەر کون کون بوو
 ناگەریتە‌وه کە‌سی له‌و دنیا
 تا لێی بپرسین: ئە‌حوالی مردوو

V

افسوس که نامه‌ی جوانی طی شد
وین تازه بهارِ شادمانی دی شد
آن مرغِ طرب که نامی او بود شباب
فریاد ندانم که کی آمد، کی شد

۱۹

نامه‌ی جوانیم پیری زوو درِی
غونچه‌ی به‌هاری شادی هه‌لوه‌ری
ئهو مه‌له کهوا ناوی جوانی بوو
که‌ی هات نازانم! که‌ی؟ بو کوی فری؟

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

٨

یاران موافق همه از دست شدند
در پای اجل یکان یکان پست شدند
خوردیم ز يك شراب، در مجلس عمر
دوری دو سه پیشتر ز ما مست شدند

۲۰

یارانی هاوسەر له دهستم ده‌رچوون
له ده‌ریای شینی ئە‌جەل سە‌رنگوون
هە‌ریەك شە‌راب و هە‌ریەك مە‌جلیس بوو
بە‌لام دوو دە‌وره له من زیاتر بوون

9

گویند بهشت و حور عین خواهد بود
و آنجا می ناب و انگبین خواهد بود
گر ما می معشوقه پرستیم رواست
چون عاقبت کار همین خواهد بود

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

ئه لّین له بههشت حووری و غیلمانه
شهرابی ئال و ههنگوینی شانه
نان ئه و نانه یه ئه مرۆ له خوانه
بو خۆم هه لگرم بو ئه و زه مانه

10

گەردون ز زمین هیچ گلی بر نارد
تا نشکند و باز به گل نسیارد
گرابر چو آب خاک را بردارد
تا حشر از او خون عزیزان بارد

۲۲

گەردوون لە زهوی گول ناکا دیاری
نە سپیری بە خاک، برپوانه کاری
هه‌ور لە جیاتی ئاو، گەر خاک هه‌لبگری
خوینی نازاران خورژه‌م ئەباری

II

ابر آمد و باز بر سر سبزه گریست
بی بادهی گلرنگ نمی باید زیست
این سبزه که امروز تماشاگه ماست
تا سبزه‌ی خاک ما تماشاگه کیست

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

ره‌هیله ئەکا هه‌وری به‌هاران
بو سه‌بزه‌زاری روخساری یاران
سه‌یرانگای منه، ئیمرو ئەم سه‌بزه
بو سه‌بزه‌ی ئیمه‌کی دیته سه‌یران؟

١٢

هر سبزه که در کنار جویی رسته است
گویی ز لب فرشته خویی رسته است
هان بر سر سبزه پا به خواری نه نهی
کان سبزه ز خاک لاله رویی رسته است

۲۴

سهوزه گیای تازه لیوی جوّیار
سروچکه ئه دهن ده می نه و به هار
نامه ردت نه کهن سه رنجی بدهن
نیشانته ئه دا، تازه خه تی یار

۱۳

تا هشیارم طرب ز من پنهان است
 ورمست شوم در خردم نقصان است
 حالست میان مستی و هشیاری!
 من بندهی آن که زندگانی آن است

۲۵

له هوشیاریم شادیم مه حاله
 وهك له مهستیم عه قلم به تاله
 حالیکه بهینی مهستی و هوشیاری
 بهندهی ئه و که سه م ئه و حاله ی حاله

چوارینه کانی خه بیام، وه گیراوی شیخ سه لام

١٤

ای دل چو زمانه می کند غمناکت
 ناگاه برود ز تن جان پاکت
 به سبزه نشین خوش بزی روزی چند
 زان پیش که سبزه بردمد از خاکت

٢٦

ئە ی دل زەمانە غەمی لیت ئەوی
 گیانی شیرینت دەرئەچی شەوی
 خووش بژی ئیمرو له سەبزه زارا
 بەرله وه سەبزه ی خاکت سەرکەوی

١٥

چون ابر به نوروز رخ لاله بشت
 برخیز و به جام باده کن عزم درست
 که این سبزه که امروز تماشاگه توست
 فردا همه از خاک تو می خواهد رست

٢٧

بهه‌وری نه‌ورۆز گۆل چاوی شوّریا
 تو و پیاله و شهراب، دامینی چیا
 ئیمرو تیر سه‌یری سه‌وزه گیا بکه
 سبچه‌ی له خاکت سه‌وز ئه‌بی گیا

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گرێراوی شیخ سه‌لام

١٦

گویند که دوزخی بود مردم مست
قولیست خلاف، دل در آن نتوان بست
گر عاشق، مست دوزخی خواهد بود
فردا باشد بهشت همچون کف دست

۲۸

پیم ئەلین دۆزهخ مه خسووس بو مهسته
به م واته واته قهت دل مه بهسته
گهر عاشق و مهست بچنه جهه ننه م
بههشت چۆل و هۆل وهك بهری دهسته

IV

می خور که به زیر گل بسی خواهی خفت
 بی مونس، بی رفیق، بی همدم و جفت
 زینهار به کس مگو تو این راز نهفت:
 هر لاله که پژمرد نخواهد بشکفت

مه ی بخو ئیسته، ئه چیه ژیر گل
 بی روح، بی ره رفیق، بی هاوده م، بی دل
 زینهار ئه م سیر ره ئاشکرا نه که ی
 که په ژمورده بوو گه شکه ناکا گول

IV

می خور که به زیر گل بسی خواهی خفت
 بی مونس، بی رفیق، بی همدم و جفت
 زینهار به کس مگو تو این راز نهفت:
 هر لاله که پژمرد نخواهد بشکفت

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

مه ی بخو ئیسته، ئه چیه ژیر گل
 بی روح، بی ره فیق، بی هاوده م، بی دل
 زینهار ئه م سیرره ئاشکرا نه که ی
 که په ژمورده بوو گه شکه ناکا گول

١٨

آنان که محیط فضل و آداب شدند
 و ز جمع کمال شمع اصحاب شدند
 ره زین شب تاریک نبردند برون
 گفتمند فسانه و در خواب شدند

۳۰

ئەو حەکیمانە کە سەردەفتەرن
 خاوەنی عیلم و فەزڵ و هونەرن
 لەم شەووەزەنگە رێیان دەرنەکرد
 هەرچەن هاتن، چوون هەر بێ خەبەرن

19

قومی ز گزاف در غرور افتادند
 قومی ز پی حور و قصور افتادند
 معلوم شود چو پردها بردارند
 کز کوی تو دور، دور افتادند

۳۱

قهومی مه شغوولی درۆ و ده له سه
 قهومی هه ر حۆری و به هه شتیان به سه
 ئەم په رده لاچی ئاشکرا ئەبی
 دوورن، زۆر دوورن ئەو جوۆره که سه

چوارینه کانی خه بیام، وه گرێراوی شیخ سه لام

٢٠

قومی متفکرند در مذهب و دین
جمعی متحیرند در شک و یقین
ناگاه منادی در آید ز کمین:
که ای بی خبران راه نه آن است، نه این

۳۲

قهومی خهریکی مه زهه ب و دینن
هه ندی داماو ی شک و یه قینن
هاکاه جارچی دهنگی هه لبری
هه مووتان کویرن ری ری راست نابینن

۲۱

از آمدن و رفتن ما سودی کو؟
 و از تار امید عمر ما پودی کو؟
 در چنبر چرخ جان چندین پاكان
 می سوزد، خاك می شود دودی کو؟

گه هاتنی من قازانجی توّیه
 تانی تهونی ژین بّوچی بی پوّیه
 له ناو چه نبه ری چه رخا گیانی پاك
 بوّچی بسووتی، بو ره نه جهرّویه

٢٢

مرغی دیدم نشسته بر باره‌ی طوس
در پیش نهاده کله‌ی کیکاوس
با کله همی گفت که افسوس افسوس
کو بانگی جرس‌ها و کجا ناله‌ی کوس؟

٣٤

مه‌لێکم بینی له سه‌ر قه‌لای تووس
له ژێر چنگیا بوو که‌لله‌ی که‌یکاووس
به که‌لله‌ی ئه‌ گوت: ئه‌ فسووس سه‌ ده‌ ئه‌ فسووس
کوانی ده‌نگی زه‌نگ؟ کوانی ناله‌ی کووس؟

۲۳

توبه مکن از می اگرت می باشد
صد توبه‌ی نادمانه در پی باشد
گل جامه دران، بلبل نعره زنان
در وقت چنین توبه روا کی باشد

نه‌که‌ی تو ته‌وبه له مه‌ستی بکه‌ی
چونکه له و ته‌وبه سه‌د ته‌وبه ئە‌که‌ی
گول گه‌شکه بکا، بولبول بخوینی
تو و پیاله و شهراب، شیشه و جامی مه‌ی

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

٢٤

گل صبح دمی به خود بر آشت، بریخت
 با باد صبا حکایتی گفت، بریخت
 بد عهدی چرخ بین که گل در ده روز
 سر بر زد، غنچه کرد، بشگفت، بریخت

٣٦

دهمه و به یانی گول که وته گرین
 وتی به سه با به دلی غه مگین:
 سه یری موله تی چه رخی به دخوو که
 بو ده روژ غونچه، گول و هه لوه رین

٢٥

بـنگـر ز صـبا دامن گل چاـك شـده
بـلبـل ز جـمال گل طـربـناـك شـده
در سـايـهـي گل نـشـين، كـه بـسـيار ايـن گل
از خـاـك بـر آـمـده اسـت بـا خـاـك شـده

٣٧

بـه شـنـهـي سـهـبا گـول پـهـر دـهـي دـري
بـولـبول بـه نـالـه دـهـنـگـي هـهـلـبري
لـه سـايـهـي گـولـدا دـانـيـشـه كـه گـول
ئـهـيـتـو بـه خـاـك، لـه خـاـك دـهـر پـهـري

چوارينه كاني خه بيايم، وه رگيراي شينخ سه لام

٢٦

فردا علم نفاق پی خواهم کرد
 با موی سفید قصد می خواهم کرد
 پیمانه‌ی عمر من به هفتاد رسید
 این دم نکنم نشاط، کی خواهم کرد؟

٣٨

داری به‌یداخی نیفاق پهی ئە کەم
 به مووی سپیمۆ مه‌یلی مه‌ی ئە کەم
 په‌یمانه‌ی ژینم گه‌یشه‌ هه‌فتا
 ئیستا که نه‌یکه‌م فهرموو که‌ی ئە یکه‌م؟

٢٧

يك چنڊ به كودكى به استاد شديم
 يك چنڊ به استادى خود شاد شديم
 پايان سخن نگر كه مارا چه رسد
 چون آب در آمديم، چون باد شديم

چوارينه كاني خه بيا م، وه رگيراي شينخ سه لام

٣٩

چه ندى خه ريكى ئاو و گلّ ئه بووين
 يا به سه ر بادا ئه هاتين ئه چووين
 قسه هه زاره هه ر دووى به كاره
 وه كوو «ئاو» هاتين وه كوو «با» ئه پووين

٢٨

آنها که کهن شدند، آنها که نوند
هرکس پس از آمدن یکایک بروند
این کهنه جهان به کس نماند جاوید
رفتند، روند، دگر آیند و روند

٤٠

پیر و جوان و تازهی نو تو نوی
یهك به دواى یه کدا هه ر ئه پروا، هه ردی
ئه م دنیا تاسه ر بو که س نامینی
هه رچی بی ئه پروا! رۆیی و چی لی دی؟

٢٩

رندی دیدم نشسته بر خنک زمین
 نه کفر، نه اسلام، نه دنیا و نه دین
 نه حق، نه حقیقت، نه شریعت، نه یقین
 اندر دو جهان که را بود زهره‌ی این؟

٤١

رهنديکم بينی له پرووی سه‌رزهمین
 بیزار له دنیا، بیزارتر له دین
 حه‌ق، حه‌قیقه‌ت، شه‌ریعه‌ت، یه‌قین
 له‌لای وه‌ک پووش بوو! ئیوه‌ش وا بژین

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

٣٠

این چرخ طاسیست نگون افتاده
در وی همه زیرکان زبون افتاده
در دوستی شیشه و ساغر نگرید:
لب بر لب در میان خون افتاده

٤٢

گهردوون تاسیکی ده‌مه‌ونخوونه
دانا له ژیریا زار و زه‌بوونه
سه‌یری دوستی پیاله و شیشه‌که‌ن
خوین له به‌ینانا باده‌ی گولگوونه!

۳۱

از منزل کفر تا به دین یک نفس است
در عالم شک تا به یقین یک نفس است
این یک نفس عزیز را خوش دار:
چون حاصل عمر ما همین یک نفس است

۴۳

چو زیننه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

بهین کوفر و دین، هه ناسه یه که
رپی شک و یه قین، هه ناسه یه که
خوش بژی ده می به شوخ و شهنگی
که عومری شیرین هه ناسه یه که

٣٢

ای دل ز زمانه رسم احسان مطلب
و از گردش دوران سر و سامان مطلب
درمان طلبی درد تو افزون گردد
با درد بساز، هیچ درمان مطلب

٤٤

دلّه له دنیا چاکه‌ی چیت ئه‌وی؟
چۆن ئاسووده‌یی بهر تو ئه‌که‌وی؟
داوای دهرمان که‌ی دهردت زیاد ئه‌کا
دهرمانت نه‌وی، به دهرد بسه‌وی

٣٣

گاو یست در آسمان، نامش پروین
 یك گاو ی دگر نهفته در زیر زمین
 چشم خردت گشای چون اهل یقین
 زیر و زبر دو گاو مشتی خربین

٤٥

گایهك له ئاسمان ناوی پهروینه
 گایهك كولهكهی ژیری زه مینه
 به چاوی خیره د سه ره نجه بده
 مابهینی دوو گاکه رگه ل ببینه

چوارینه کانی خه بیام، وه گر گراوی شیخ سه لام

٣٤

چون لاله به (نوروز) قدح گیر به دست
 با لاله رخی، اگر تو را فرصت هست
 می نوش به خرمی که این چرخ کبود
 ناگاه تو را چو خاک گرداند پست

٤٦

که نه ورۆز گۆلی خسته سەر په نجه
 له گه‌ل دۆلبه‌ری پر لاروله نجه
 شه‌راب بنۆشه ئه‌م چه‌رخه شینه
 «قاروونی» فه‌وتان، گه‌نجی هه‌ر ره‌نجه

٣٥

در دل نـتوان درخت انـدوه نشانـد
همواره کـتاب خـرمی بـاید خوانـد
می بـاید خـورد، کـام دل بـاید رانـد
پـیدا سـت کـه چـند در جـهان خـواهی مـاند

٤٧

له دَلدا، داری خـه فـهت مـه رـوینـه
کـتیبـی عـه شـق ئـه شـعار بـخـوینـه
شـه راب بـنـو شـه، پـیالـه ی پـه یـاپـه ی
بـه پـیالـه ی لـه بـر یـز رـیشـه ی دـه رـبـینـه

چوارینه کانی خه پیام، وه گرگراوی شیخ سه لام

٣٦

چون آمدنم به من نبود روز نخست
و این رفتن بی مراد عزمیست درست
برخیز، میان ببند ای ساقی چُست
که اندوه جهان به می فرو خواهم شست

٤٨

کئی له هاتندا پرسى پى کرا؟
خۆ له مردندا هه ر به زۆر برا؟
نامه رد هه ی ساقى شه رابى تى که
بو دنیای تارىک هه ر مه یه چرا

٣٧

از درس علوم جمله به گریزی به
و اندر سر زلف دلبر آویزی به
زان پیش که روزگار خونت ریزد
تو خون قنینه در قدح ریزی به

٤٩

له عیلم و فنوون لاده به تاله
به ئالی زولف، ئه و چاوه کاله
به ره له وه ئه جهل خوینت برپژئی
خوینی سوراحی برپژئه پیاله

٣٨

بر روی نکوی و لب جوی و مل و ورد
تا بتوانم عیش طرب خواهم کرد
تا بوده‌ام و باشم و خواهم بودن
می‌خورده‌ام و می‌خورم و خواهم خورد

٥٠

من و گول‌پرو خسار، سه‌وزه گیا و ناو گول
هه‌تا بتوانم که یف ئه‌که‌م به دل
تا ببم، ئه‌ژیم، ئه‌بم، ئه‌می‌نم
خواردوو مه، ئه‌یخۆم شه‌رابی سه‌رچل

٣٩

ای دوست بیا تا غم فردا نخوریم
و این يك دمی عمر را غنیمت شمريم
فردا که ازین دیر کهن در گذریم
با هفت هزار ساله گان برابریم

٥١

رەفیق قەت غەمی بەیانی مەخۆ
بەم تۆزە عومرە مەبە دەسخەرۆ
ئەوانەى ئەژین حەفتا هەزار سال
وەك یەكە لای من، من و ئەو و تۆ

چوارینه کانی خەبەم، وەرگیراوی شیخ سەلام

٤٠

در دهـر هر آنـکه نانی دارد
و از بـهر نشست آشیانی دارد
نه خادم کس بود، نه مخدوم کسان
گو: شاد بزی که خوش جهانی دارد

٥٢

ئه وهی له دونیا له تی نانی بوو
که لاوه کوونی، ئاشیانی بوو
پیاوی کهس نه بی، کهس پیاوی نه بی
هر ئه و ژیاوه، ئه و ژیاوی بوو

٤١

گر ملک تو مصر، روم، چین خواهد بود
و آفاق زمین زیر نگین خواهد بود
خوش باش کزین جهان نصیب من و تو
ده گز کفن، دو گز زمین خواهد بود

٥٣

با مولکی توبی میسر و روم و چین
له ژیر پیتا بی سارای سهرزه مین
بهشی من و تو ههر وه کوو یه که
ده گهز که فهن و یه که دوو گهز زه مین

٤٢

ای بر سر سروران عالم فیروز
دانی که چه وقت می بود روح افروز؟
یکشنبه و دوشنبه، سه‌شنبه و چار
پنج‌شنبه و آدینه و شنبه؛ شب و روز

٥٤

«شیرین» شیرینی فەرموو بە خەسەرەو
کە کە ی مە ی بە رۆح ئەبخشی برەو؟
یەك شەم، دوو شەممە، سێ شەممە و چوار
پێنج شەممە، جومعه، شەممە، رۆژ و شەو

٤٣

عشقی که مجازی بود آبش نبود
چون آتش نیم مرده تابش نبود
عاشق باید که سال و ماه و شب و روز
آرام و قرار و خورد و خوابش نبود

٥٥

عه شقی مه جازی عه شقیکی وشکه
وه کوو ئاگری قامیش و پووشکه
عاشقی بی قه رار رۆژ و مانگ و سال
خواردن و خه وتن مار و دوو پیشکه

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٤٤

امشب می جام یك منی خواهم کرد
خود را به دو جام می غنی خواهم کرد
اول سه طلاق عقل و دین خواهم داد
پس دختر رز را به زنی خواهم کرد

٥٦

ئیمشه و پیالهی یهك مهنی ئەكەم
به دوو پیالە مهی دڵ غهنی ئەكەم
هەر شەش تەلاقێ عەقل و دین ئەدەم
ئەوسا «کچی رەز» خوازبینی ئەكەم

٤٥

ای دل چو حقیقت جهان هست مجاز
چندین چه بری خواری از این رنج نیاز
تن را به قضا سپار و با وقت بساز
که این رفته قلم ز بهر تو ناید باز

٥٧

دنیا به ته حقیق هه مووی مه جازه
راز و نیازی تیادا مه خوازه
سینه ت قه لغانی تیری قه زا بی
قه لهم چی نووسی، تیپه ری تازه

چوارینه کانی، خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٤٦

زان پیش که غمہات شبیخون آرند
فرمای کہ: تا بادہی گلگون آرند
تو زرنہای غافل نادان کہ ترا
در خاک نہند، باز برونت آرند

۵۸

بہر لہوہ کہ غم بکا شہ بیخوون
پہ یا پہی تیّکہ، تو بادہی گولگوان
خو تو ئالتوون نیت ہہی قہ لّبی نادان
جاری تر لہ خاک نابینی دەرچوون

٤٧

بر سنگ زدم دوش سبوی کاشی
 سر مست بودم که کردم این اوباشی
 با من به زبان حال گفت سبو:
 من چو تو بدم، تو نیز چون من باشی

قایکی شووشه دا له به رد، بوو ورد
 مه ست و سه رخوش بووم، زور نابه جیم کرد
 شکا، زړه ی هات، زیرانی و وتی:
 پیاوی بووم وهك تو، خاوه ن زهد و خورد

چوارینه کانی خه پیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٤٨

هر گه که بنفشه جامه در رنگ زند
در دامن گل باد صبا چنگ زند
هشيار کسی بود که با سيمبری
می نوشد و جام باده بر سنگ زند

٦٠

کاتی وه نه وشه په رنگ شین هه لینی
شنه شن شه مال گول ئه جوولینی
هوشیار که سیکه هاوشانی دولبه ر
شه راب بنوشتی، شیشه بشکینی

٤٩

دوران جهان بی می ساقی هیچست
بی زمزمه ی نای عراقی هیچست
هر چند در احوال جهان می نگرم
حاصل همه عشرتست، باقی هیچست!

٦١

دنیا بی مهی و بی ساقی هیچه
بی زمزمه ی نای عیراقی هیچه
سه راپا دنیا سه رنجه ئه دهم
حاسل عوشه ته، ماباقی هیچه

٥٠

ابـریق می مرا شکستی ربّی
 بر من در عیش را ببستی ربّی
 بر خاک فگندی می گلگون مرا
 خاکم به دهن مگر تو مستی ربّی؟!

٦٢

شووشه‌ی شهرابت شکانم خودا
 داتـخست دهروازه‌ی ژیانم خودا
 من لیمدا که چی وا توّی گرتوو
 قلّپ قلّپ شهرابت پژانم خودا

٥١

نا کرده گناه در جهان کیست بگو؟
 آن کس که گنه نکرد چون زیست بگو؟
 من بد کنم و تو بد مکافات دهی
 پس فرق میان من و تو چیست بگو؟

٦٣

کی گوناھ ناکا؟ کییه پیّم بلّی
 هیچ کهس، بی گوناھ کییه پیّم بلّی
 که من بهد بکهّم، توّش هه ر بهد بکهی
 فه رقی من و توّ چیه پیّم بلّی؟

چوارینه کانی خه پیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٥٢

صیاد ازل که دانه در دام نهاد
 صیدی بگرفت آدمش نام نهاد
 هر نیک و بدی که می‌رود در عالم
 او می‌کند و بهانه بر عالم نهاد

٦٤

سه ییادی ئه زهل داوی نایه وه
 دانه ی بو ئاده م خسته کایه وه
 فیتی خوویه تی، عالم به د ناوه
 «نعم» به هانه به «بلی» یه وه

٥٣

در گـوش دلم گـفت فـلك پـنهانی:
 حکـم کـه قـضا بـود ز مـن مـیدانی؟
 در گـردش چـرخ اگـر مـرا دـست بُدی
 خـود را بـر هـانـدمی ز سـرگـردانی!

٦٥

دای به گویی دلدا فهلهك په نهانی
 تو چهوت و چیللی له من نه زانی
 لهم دهوره و پیچه گهر دهستم نه بوو
 خۆم نه جات نه دا له سه رگهردانی

چوارینه کانی خه بیام، وه گریراوی شیخ سه لام

٥٤

گر من ز می مغانه مستم هستم
 گر کافر گر بت پرستم هستم
 هر طائفه‌ای به من گمانی دارند
 من زان خودم، چنان چه هستم، هستم

٦٦

ئه‌گەر بی‌دینم، گەر بی‌ئیمانم
 ئه‌گەر سه‌رخۆشی مه‌یخانه‌کانم
 هه‌رکەس به‌ره‌نگی له‌ من تیئه‌گا
 منیش هه‌ر ئه‌وه‌م که خۆم ئه‌یزانم

۵۵

بر رهگذرم هزار جا دام نهی
گوی که بگيرمت اگر گام نهی
يك زره ز حکم تو جهان خالی نیست
تو حکم کنی و عاصیم نام نهی

۶۷

رِیَبازم هه موو به «داو» ته نراوه
بو هه ر لا برۆم رِیم لی گیراوه
دنیا وهك هه وا پره له حوكمت
حوكم تو ئه يكه يت، من عاسیم ناوه!

٥٦

از آب، گلم سرشته‌ای، من چه کنم؟
 وین پشم و قصب تو رشته‌ای من چه کنم؟
 هر نیک و بدی که از من آید به وجود
 تو بر سر من نوشته‌ای، من چه کنم؟

٦٨

منت دروست کرد له گل و له ئاو
 خوری و قامیشت هۆنده وه تاوتاو
 چاکه، خراپه، هه‌رچی که ئه‌یکه
 یه‌ک یه‌ک تو نووسیت، من ئه‌که‌ی به‌دناو

٥٧

آورد به اضطرارم اول به وجود
خبر حیرتم از حیات چیزی نفزود!
رفتیم به اکراه، ندانیم چه بود:
زین آمدن و بودن و رفتن مقصود؟

٦٩

چوارینه کانی خه بیام، وه گرگراوی شیخ سه لام

زۆر به پهله پهل بو دنیا هاتم
حیره تی زیاد کرد ده وره ی حه یاتم
نه مزانی چی بوو مه قسوودی گه ردوون
له م هاتو چۆیه، بووون و مه ماتم

٥٨

جامیست که عقل آفرین می زندش
صد بوسه ز مهر برجبین می زندش
وین کوزه گری دهر چنن جام لطیف
می سازد، باز بر زمین می زندش!؟

٧٠

وجوود جامیکه عقل ئەنوینئ
خیره له لیوی سه د ماچ ئەسینئ
سەیره شیشه گەر ئەم شیشه جوانه
بو دروست ئەکا؟ بو ئەشکینئ!؟

59

با یار چو آرمیده باشی همه عمر
لذات جهان چشیده باشی همه عمر
هم آخر عمر رحلت باید کرد!
خوابی باشد که دیده باشی همه عمر!

عومرت له گه‌ل یار گه‌ر به‌سه‌ر بی‌نی
هه‌موو هه‌ر به‌ناز بو‌سه‌ه‌ر بی‌نی
ئاخیری ئه‌مری، هه‌ر ئه‌بی برۆی
دونیا خه‌وێکه‌ ساتی ئه‌بی‌نی!

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

٦.

از گـردش این دایـره ی بی پایان
 بر خـورداری دو نـوع مـردم را دان:
 یـا بـاخبری تـمام از نـیک و بـدش
 یـا بی خـبری از خـود و از حـال جـهان!

٧٢

دوو کـه س له م دنـیا ئـیشـیان تـه وـاوه
 چـه رـخ وـه کـوو خـه رـه ک لایـان سـواوه
 یـه ک: خـه بـه رـداری تـه وـاوه تـیـیـگا
 دوو: بـی خـه بـه ربـی له م بـه ن و بـاوه!

٦١

گردون نگری ز عمر فرسوده‌ی ماست
جیحون اثری ز اشك آلوده‌ی ماست
دوزخ شرری ز رنج بیهوده‌ی ماست
فردوس دمی ز وقت آسوده‌ی ماست

٧٣

گهردوون تاقیکی عومری تالمانه
جه یحوون فرمیسکی ئەشکی ئالمانه
بهههشت ساتیکی شادی ژیانه
دۆزهخ پزیسکه‌ی ناله نالمانه

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

٦٢

يك نان به دو روز اگر شود حاصل مرد
وز كوزهی شكسته دمی آب سرد
مأمور کسی چرا باید بود
یا خدمت چون خودی چرا باید کرد؟

٧٤

به دوو رۆژ نانێ پەیدا بکا پیاو
گۆزه شکاوێ له گهڵ دوو قوم ئاو
بوچی خزمهتی ئەم و ئەو بکا؟!
وهیا مهئموور بێ درۆ و چاو و ڤاو

٦٣

از جرم حضيض خاك تا اوج زحل
 كردم همه مشكلات گردون را حل
 برون جستم ز بند هر مكر و حيل
 هر بند گشاده شد مگر بند اجل

له نه رمی زهوی تا به رزی «زوحه ل»
 چهن گری هه بوو یهك یهك كردم حهل
 له مه كر و حيله ده رچووم په له په ل
 وهك خووی مایه وه موشکیلی ئه جهل

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

٦٤

ای مفتی شهر از تو پرکارتیریم
 با این همه مستی ز تو هشیارتیریم
 تو خون کسان خوری و ما خون رزان!
 انصاف بده کدام خون خوارتیریم؟

٧٦

ئیمه، ئەهی موفتی! زۆر بی ئازارین
 که زۆر سەرخۆش بین زیاتر بیدارین
 تۆ خوینی کهس و ئیمهش خوینی ڕەز
 هەردوو ئەیخوینۆ، کێمان خوونخوارین؟

٦٥

ماییم خریدار می کهنه و نو
وانگاه فروشندهی جنت به دو جو
دانی که پس از مرگ کجا خواهی رفت؟
می پیش من آر، هر کجا خواهی رو

٧٧

منم مشتهری مهیی کوّنه و نو
ئیمه بهه شتمان داوه به دوو جو
بو من شهراب و تو دنیا و بهه شت
بو ههر لا ئه رووی فهرموو زوو برّو

چوارینه کانی خه بیام، وه گرگراوی شیخ سه لام

٦٦

یارب تو جمال آن مه مهرانگیز
 آراسته به سنبیل عنبربیز
 پس حکم همی کنی که: در وی منگر!
 این حکم چنان بود که: کجدار مریز!

٧٨

.....
 جوان دروست ته که ی ناسکتر له گول
 ته گریجه و په رچه م، عه نبه ر و سونبول
 نابئ سه یری که م، سه یره ته م حوکمه
 «دیزه هه ل نه چی بیته که ف و کول»

٦٧

افلاك كه جز غم نـفـزاينـد دـگـر
 نـنـهـنـد بـهـجا تا نـرـباينـد دـگـر
 ناآمـدگان اگـر بـدانـند كـه ما
 از دهر چـه مـي كـشـيم، ناينـد دـگـر

٧٩

فـهـلـهـك لـا فـاوى غـم هـهـلـئهـسـيـنـئ
 يـهـكـئ لـئهـدا، يـهـكـئ ئـهـفـرـيـنـئ
 مـهـعـدووم بـزانـئ ئـهـحوالى مـهـوـجـوود
 بو سـهـر ئـهـم دنـيا كـئ پـئ هـهـلـدـيـنـئ؟

چوارينه كاني خه بيا م، وه گرگيراي شينخ سه لام

٦٨

ما خرقه‌ی زهد بر سر خُم کردیم
 و از خاک خرابات تیمم کردیم
 شاید به در می‌کده‌ها دریابیم:
 آن عمر که در مدرسه‌ها گم کردیم

۸۰

خه رقه‌م سه‌رپۆشی سه‌ر سه‌ری خومه
 خوولی مه‌یخانه‌م بو ته‌یه‌مومه
 جی شه‌وی منه گو شه‌ی مه‌یخانه
 ریگه‌ی مزگه‌وتم به‌رۆژ لی گومه

79

عمرت چه دوصد بود، چه سیصد، چه هزار
 ز این کهنه سرا برون برنندت ناچار
 گر پادشهی و اگر گدای بازار
 این هر دو یك نرخ بود آخر کار

۸۱

عومرت دووسه د بی سی سه د بی، هه زار
 له م وی رانه یه ده رئه چی ناچار
 هه ردوو یه ك نرخه، هه روه کوو یه که
 پاشای شاران بی یا گه دای بازار

۷۰

گویند بهشت و حور و کوثر باشد
جوی می و شیر و شهد و شکر باشد
يك جام بده به یاد آن ای ساقی
نقدی ز هزار نسیه بهتر باشد

۸۲

ئه‌لین له بههشت حووری و کهوسه‌ره
جوگی شه‌راب و شیر و شه‌که‌ره
جامی شه‌رابم بو تیکه ساقی!
حازر بی کهم بی له‌قهرز چاکتره!

VI

يك جرعه‌ی می، ملك جهان می‌ارزد
خشت سر خُم، هزار جان می‌ارزد
آن کفه که لب ز می به دو پاكَ کنند
حقا که هزار طیلان می‌ارزد

۸۳

دَلَوِی شەراب دُونیا ئەهینی
خشتی سەر کووپە، رۆح ئەجوولینی
ئەو پەشتەمالە لیوی پی ئەسرن
قیمەتی هەزار بەرمال ئەشکینی

چوارینه‌کانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

٧٢

این اهل قبور خاک گشتند و غبار
 هر زره زهر زره گرفتند کنار
 آه این چه شرابیست که ناخورده درست
 بی خود شده، بی خبرند از همه کار؟!

٨٤

مردووی قهبرستان بوون به توژ و خاک
 زه‌پ‌ره له زه‌پ‌ره تـرازان تاک تاک
 وای لهم شه‌رابه هه‌ر به یه‌ک پیاله
 بی‌خه‌به‌ر، بی‌هۆش عاله‌م بوو هیلاک

٧٣

آن گه که نهال عمر من کنده شود
 و اجزام ز یکدگر پراکنده شود
 ور زان که صراحی ای کنند از گل من
 حالی که پر از میش کنی زنده شود

٨٥

که ی گه لای عومرم له دار ترازا
 جومگه یهک له یهک داخزا، رزا
 خاکم سوراحی بکه ن پر له مه ی
 پژمه یهک ئە که م، هه لئه ستم ئازا

٧٤

بر خیز مخور غم جهان گذران
خوش باش، دمی به شادمانی گذران
در طبع جهان اگر وفای بودی
نوبت به تو خود نیامدی از دگران

٨٦

هه‌سه غه‌م مه‌خۆ، دنیا وه‌ك بایه
به شادی بژی، دهرچۆ له‌م کایه
گهر دنیا سه‌ری وه‌فای ببوایه
له‌به‌ر خه‌لق نۆره بو سه‌ر تو نایه

٧٥

این چرخ فلک بهر هلاک من و تو
 قصدی دارد به جان پاک من و تو
 بر سبزه نشین، پیاله کش، دیر نماند
 تا سبزه برون دمد ز خاک من و تو

٨٧

گیانه دوشمنه ئەم چەرخە پیرە
 دوشمنی گیانی پاشا و وهزیرە
 کوژی به هه‌لقه له‌سه‌ر سه‌وزه گیا
 هاكاله خاكت گیا دای زنجیره

چوارینه‌کانی خه‌یام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

٧٦

با سرو قدی تازه تر از خرمن گل
 از دست مده جام می و دامن گل
 زان پیش که ناگه شود از گرگ اجل
 پیراهن عمر تو چو پیراهن گل

٨٨

له گه‌ل یاریکدا وهك خه‌رمانه‌ی گول
 بگره شه‌راب و شیشه، گول و مول
 به‌ر له‌وه‌ی گورگی ئه‌جه‌ل کراست
 بد‌رینئ، بد‌ره تو دامانی گول

۷۷

ساقی، گل و سبزه بس طربناک شده است
 در یاب که: هفته ی دگر خاک شده است
 می نوش و گلی بچین که تا در نگری:
 گل خاک شده است و سبزه خاشاک شده است

۸۹

ساقی! سه وزه گیا و گول تیک ئالاوه
 تیپه ری به هار حهوت رۆژی ماوه
 شه راب بنۆشه، سبچه ی ئه یینی
 گول، خاک، گیا، درک، سه بزه فه وتاوه

٧٨

در دایره‌ی سپهر نا پیدا غور
می نوش به خوش دلی که دور است به جور
نوبت چو به دور تو رسد آه مکن
جامیست که جمله را چشانند به دور

٩٠

دائیره‌ی گهر دوون به حری بی‌بنه
شهراب بنوشه، چهرخ دوشمنه
دهور ئەدا ئەجەل، دەورەت دیتەسەر
شەرابی مەرگ چارە‌ی چەشتە

٧٩

بـردار پـیاله و سـبو، ای دلـجو
بـرگـرد بـگـرد سـبـزه زار و لب جو
کـه ایـن چـرخ بـسی قـد بـتان مـه رو
صـد بار پـیاله کـرد و صـد بار سـبو

سـوراحـی و پـیاله یاری دـل نـازدار
هـه لـگره بـر پـوین، بـو گـوی سـه بـزه زار
لـه قـهـد و بـالای یـاران تـهـم چـه رـخه
سـهـد بار پـیاله ی کـرد، سـوراحـی سـهـد جـار

چوارینه کانی خه پیام، وه رگه راوی شیخ سه لام

٨٠

طبعم همه با روی چو گل پیوندد
 دستم همه با ساغر مِل پیوندد
 از هر چیزی نصیب خود بردارم
 زان پیش که جزءها به کل پیوندد

٩٢

ته بعم له گهَل ږووی وهك گول تیکهَل بی
 دهست و پیاله، گول چل تیکهَل بی
 من له هه ر باغی گولی ئه چنم
 بهر له وه ئه جزام به گل تیکهَل بی

۸۱

اسرار ازل را نه تو دانی و نه من
و این حرف (معما) نه تو خوانی و نه من
هست از پس پرده گفتگوی من و تو
چون پرده برافتد نه تو مانی و نه من

۹۳

سه تری ئیزه دی هیچمان نایزانی
ههروهك مه ته له، كی هه لی دینی؟
له پشت پـه رده وه گفتوگو مانه
ئه و په رده لاچی، كه سمان نامینی

چوارینه کانی خه بیام، وه گراوی شیخ سه لام

٨٢

بسیار بگشتیم بگشتی در و دشت
اندر همه آفاق بگشتیم به گشت
کس را نشنیدیم که آید زین راه
راهی که برفت راهرو بازنگشت

٩٤

ئیمه زۆر گه پراین به دهر و دهشتا
دنیا پشکنی ورد ورد له گهشتا
به دوو چاو نه مدی تاقه ریبوارئ
به دوو گویش نه مبیست بیته وه هیشتا

۸۳

اجزای پیاله که در هم پیوست
اشکستن او کجا روا دارد مست؟
چندین سرو ساق نازنین و کف و دست
از مهر که پیوست؟ به کین که شکست؟

ئه و پیاله که واده پوول ئه هیئی
سه رخۆش مه ستیش بی هه ر نایشکیئی
ئه م سه ر و ده ست و په نجه شیرینه
کردگار بو ئه یکا و هه لیه وه ریئی

٨٤

ماییم درافتاده چون مرغ به دام
دل خسته‌ی روزگار، آشفته مدام
سرگشته در این دایره‌ی بی در و بام
ناآمده بر مراد، نا رفته به کام

٩٦

که‌وتینه داو و دۆزاخه وه‌ک مه‌ل
هه‌ر فره‌رت و داخ و په‌له په‌ل
گیرۆده‌ی دنیای بی‌درگا و بانین
هاتین بی‌موراد ئه‌رۆین بی‌ئه‌مه‌ل

٨٥

دارنده چو ترکیب طبایع آراست
از بهر چه او فگندش اندر کم و کاست؟
گر نیک آمد، شکستن از بهر چه بود؟
ور نیک نیامد این صور، عیب کراست؟

له ریک خستندا زاتی کردگار
بو ته بائعی دانا ناهه موار
گهر ریکو پیکه شکانی له چی؟
وه گهر ناریکه، کییه گونا هکار؟

٨٦

هر چند كه رنگ و بوى زيباست مرا
چون لاله رخ و چو سرو بالاست مرا
معلوم نشد كه در طربخانهى خاك
نقاش ازل بهر چه آراست مرا؟

٩٨

هه رچه ند پهنگ و پرووم، جوان و پهنگينه
بالا وهك سهرو و پروومەت نه سرينه
به لام نازانم بو له دنيا دا
وا رازامه وه، بو لام شيرينه؟

٨٧

آغاز روان گشتن این زرین طاس
و انجام خرابی چنین نیک اساس
دانسته نمی شود به معیار عقول
سنجیده نمی شود به مقیاس قیاس

۹۹

له گهر د و خولی ئەم چەرخە شینە
یا بو تیکچوونی ئەم سەرزەمینە
مەحەکی عقل و ترازووی قیاس
قەڵبە، سەر ئەکا! فەرموو بیبینه

چوارینەکانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

۸۸

شادی بطلب که حاصل عمر دمیست
هر زره ز خاک کیقبادی و جمیست
احوال جهان و اصل این عمر که هست
خوابی و خیالی و فریبی و دمیست

۱۰۰

که یف بکه، ژیان نه فهس دانیکه
یهك زه رره له خاک نه وشیر وانیکه
ئه حوالی دنیا و ژیانی هه موو
خه و و خه یال و ته فره دانیکه!

٨٩

يك هفتە شراب خورده باشی پیوست
هان تا ندهی به روز (آدینه) ز دست
در مذهب ما شنبه و آدینه یکیست
جبار پرست باش نه روز پرست

هه ره هفتە بخۆ شرابی رهنگدار
له دهست دهر نه که ی جومعه سه د زینهار
له لای من جومعه و شه ممه وه که یه که
یه زدان په رستم نه وه که رۆزگار!

90

ساقی قدحی که کار عالم نفسی است
 گر شادی ازو يك نفس آن نیز بسی است
 خوش باش به هرچه پشت آید که جهان:
 هرگز نشود چنان چه دلخواه کسی است!

۱۰۲

شهرابی، دنیا هر یهك نهفهسه
 یهك نهفهس شادی له لای من بهسه
 چوون هات گهردشی گهردوون، بسازه
 چونکه چه رخی چه رخ به رعه کسی کهسه

91

زان پیش که از زمانه تابی بخوریم
 با یکدگر امروز شرابی بخوریم
 که این چرخ فلک به وقت رفتن ما را
 چندان ندهد امان که آبی بخوریم!

به ره وه یهك یهك له دنیا برۆین
 ئه مپرو پیكه وه شه رابی بخۆین
 وه ختی رۆینمان چونکه ئه م چه رخه
 وچانمان نادا ده م و چاو بشۆین!

چوارینه کانی خه بیام، وه گێراوی شیخ سه لام

٩٢

یارب تو کریمی و کریمی کرم است
عاصی ز چه رو برون ز باغ ارم است
با طاعتم ار ببخشی آن نیست کرم!
با معصیتم اگر ببخشی کرم است

١٠٤

به خشنده گی تو له عالم باوه
عاسی له به ههشت بو ده رکراوه؟
به ههشت به تاعهت له کوی به خشینه؟
له گهل گوناها دا به خشین، ته واوه

٩٣

گر گل نبود نصیب ما خار بس است
 ورنور به ما نمی رسد نار بس است
 گر خرقه و خانقا، شیخی نبود
 ناقوس و کلیسا و زار بس است

١٠٥

چوارینه کانی خه بیام، وه گێراوی شیخ سه لام

ئه گهر گول نه بی هه مه درک و خار
 وه گهر نوور نه بی زوره گریه و نار
 خه رقه، خانقا، شیخم گهر نییه
 هه یه ناقووس و کهلیسا و زوننار

٩٤

برخیز، بده باده چه جای سخن است؟
 که امشب دهن تنگ تو روزی من است
 ما را چو رخ خویش می گلگون ده
 که این توبه‌ی من چو زلف تو پر شکن است

١٠٦

هه‌لسه شرابی، وهخت نه‌ماوه
 ده‌می ته‌نگی تۆم رۆزی برپاوه
 شرابی ئال بی، وه‌ك گۆلی كوڵمت
 ته‌وبه‌م وه‌ك زولفت: چین چین شکاوه

95

می خوردن و گردی نیکوان گردیدن
به زان که به رزق زاهدی ورزیدن
گر عاشق مست دوزخی خواهد بود
پس روی بهشت کس نخواهد دیدن!

شهراب نوشین و هاوشانی دولبر
چاکتره له ریای زاهدی نویژکه
گر عاشق و مهست بچنه جهه ننم
بههشت چول و هوّل، لهم سهر تا ئه وسهر

چوارینه کانی خه پیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

96

تاکی ز چراغ مسجد و دودی کنشت؟
 تاکی ز زیان دوزخ و سود بهشت
 رو بر سر لوح بین که استاد قضا
 اندر ازل آن چه بودنی بود نوشت

۱۰۸

تاکی بو مزگهوت، یا بو که نشت چوون؟
 تاکی بو بههشت له دوزخ ده رچوون؟
 برۆ ببینه: سه ره وحهی قهزا
 چی بوو له ئه زهل نووسی، بهرله بوون

٩٧

آن روز که توسن فلك زین کردند
و آرایش مشتری و پروین کردند
این بود نصیب ما ز دیوان قضا
ما را چه گنه، قسمت ما این کردند؟

ئهو رۆژه ئهسپی گهردوون زین کرا
مشتهری و پهروین ئارایش درا
هه رکهس بهشی خووی درایه دهستی
گوناهمان چیه؟ وهها بهش کرا!

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

98

آنان که به کار عقل در می کوشند
هیئات که جمله (گاو نر می دوشند)
آن به که لباس ابلهی در پوشند
که امروز به عقل تره می نفروشد

۱۱۰

ئهوانه که وا به بیر و هوۆشن
هه موو خه ریکی: (نیره بیدوۆشن)؛
عه قل سهر به سهر ته ره پیاز ناکا
وا چاکه جلی ئه بلهه بیوۆشن!

99

بر مفرش خاك خفتگان می بینم
 در زیر زمين نهفتگان می بینم
 چندان که به صحرای عدم می نگرم
 ناآمدگان و رفتگان می بینم

له سه ره فەرشی خاك خه وتوو دیاره
 له ژێر زه وییدا که وتوو دیاره
 که دهشتی «عه دهه» سه رنجه ئه دهه
 چین چین نه هاتوو و هاتوو دیاره

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

هر گه که طلوع صبح ازرق باشد
 باید به گفت می مروق باشد
 گویند در افواه که حق تلخ بود
 باید که بدین دلیل می حق باشد

۱۱۲

سه ر له به یانه ده می شه فه قه
 له پیاله و شووشه هه لسینمه ته قه
 مه شهوور و باوه: حق تال و ره قه
 بویه مه ی تاله، مه علوومه حه قه

۱۰۱

آبادی میخانه ز می خوردن ماست
خون دو هزار توبه در گردن ماست
گر من نکنم گناه رحمت چه کند
آرایش رحمت از گنه کردن ماست

مه یخانه دایم به من ئاوايه
خوینی دوو هزار تهوبه م له لایه
من گونا نه که م ره حمهت چی ئه کا؟
ره حمهت بی گونا چیه؟ چی تیایه؟

١٠٢

درده می لعل لاله گون ای ساقی
 بگشاز گلوی شیشه خون ای ساقی
 که امروز برون ز جام می نیست مرا
 يك محرم پاك اندرون ای ساقی

١١٤

ساقی: شهرابی عقیق بنوینه
 له گه رووی شیشه دهی خوین برژینه
 به غه یری جام و شهراب من نیمه
 هاوړازی دل پاك وه کوو ئاوینه

١٠٣

صبح است دمی بر می گلرنگ زنیم
وین شیشه‌ی نام و ننگ بر سنگ زنیم
دست از امل دراز خود باز کشیم
در زلف دراز و دامن چنگ زنیم

به یانه ساقی شهرابی گول رهنگ
وردی که ین به به رد شیشه‌ی نام و نهنگ
دهست له ئومیدی ژاکاو هه لگرین
بو زولفی لوول و بو دامانی چهنگ

١٠٤

زان می که مرا قوت روانست بده
زان گر چه سرم بسی گران است بده
بر نه به کفم قدح که دهر افسانه است
و این عمر چو باد گذرانست بده

١١٦

لهو مهیه جامی قووتی رهوانه
بمدهری هه رچهن سه رم گرانه
دنیا وه کوو «با» دی، تیئه په ری
بو دهر دی دنیا هه رمه دی دهرمانه

١٠٥

تا بتوانی رنجه مگردان کس را
 بر آتش خشم خویش منشان کس را
 گر راحت جاودان طمع می داری؟
 می رنج همیشه و مرنجان کس را

دل ئازار مەبە، قەت دل مەشکینە
 بە ئاگری رق، کەس مەسووتینە
 گەر ئاسوودەگی یەک جاریت ئەوی؟
 خۆت بپرەنجینە، کەس مەرەنجینە

چوارینەکانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

١٠٦

يك جام شراب صد دل و دين ارزد
يك جرعه‌ی می مملکت چين ارزد
جز باده‌ی لعل نيست در روى زمين
تلخی كه هزار جان شیرين ارزد

١١٨

یهك پیاله شهراب سه دَل و دینه
ته‌نیا یهك چۆری چين و ماچینه
له سه‌ر ږووی زه‌مین ته‌نها شه‌رابه
تالّیكه گّیانه؛ گّیانی شیرینه

١٠٧

از آمدنم نـبود گردون را سود
و از رفتن من جمال جاهش نفزود
و از هیچ کسم نیز دو گوشم نشنود
که این آمدن، رفتنم از بهر چه بود؟

له هاتن غهیری دهردی سهر چی بوو؟
له مردن غهیری دهر به دهر چی بوو؟
له هیچ کهس نه مبیست من بهم دوو گوئییه:
ئه م هاتو چوونهی من له بهر چی بوو؟

چوارینه کانی خه پیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

١٠٨

ای دل تو به ادراک معما نرسی
در نکته‌ی زیرکان دانا نرسی
این جا ز می لعل بهشتی بر ساز
که آن جا که بهشت است برسی یا نرسی!

۱۲۰

دلّه تو دهرکی موعه‌مما ناکه‌ی
وا زوو له نوکته‌ی دانا تیناگه‌ی
لیره له شهراب بهه‌هشتی سازده
له‌وی به بهه‌هشت ئه‌گه‌ی یا ناگه‌ی!

١٠٩

این قصر که بر چرخ همی زد پهلو
 بر درگه اوشهان نهادندی رو
 دیدیم که بر کنگره اش فاخته ای
 بنشسته همی گفت که: کو کو کو کو

ئه و قه سره که وا جووتی چهرخ به رزبوو
 شاهان بو ده رگای ئه چوون پروو به پروو
 یه ک قومریم بینی له سه رته لاری
 به ناله ئه یگوت: کوو کوو کوو کوو کوو

II

چون نیست درین زمانه سودی ز خرد
جز بی خرد از زمانه سودی نخورد
پیش آر از آن می که عقل ببرد
تا بو که زمانه سوی ما به نگرد

۱۲۲

عه قلّ بی سووده ئەمپو، زەرەرە
سوودی زەمانە بو پیاوی کەرە
شەرابی بیئە عه قل لابەرئ
ئەوسا بو ئیمەش چەرخ جیلووە گەرە!

III

من بنده‌ی عاصیم رضای تو کجاست؟
 تاریک دلم، نور و ضیای تو کجاست؟
 ما را تو بهشت اگر به طاعت بخشی
 این بیع بود لطف و عطای تو کجاست؟

من گوناهاکارم رهزای تو کوانی؟
 تاریکه دلم چرا ی تو کوانی؟
 بههشت بهخشینت گهر به تاعه ته
 پی فروشته؛ عهتای تو کوانی؟

۱۱۲

طبعم به نماز و روزه چون مائل شد
گفتم: که مراد کلیم حاصل شد
افسوس که آن وضو به گوزی بشکست
و این روزه به نیم جرعه می باطل شد

۱۲۴

دل نویتز و پوژوو که و ته که ل که لهی
و تم: مرادم هاته دی ئو خه ی
له و لاوه ده سنویتز به تری شکا
له م لاوه پوژوو به یه که تره مه ی

۱۱۳

بلبل چو به باغ ناله بر دست گرفت
می باید همچو لاله بر دست گرفت
زان پیش که مردمان از سر جهل
گویند: (فلان) پیاله بر دست گرفت

له باغا بولبول که که وته ناله
له سهر دهست پیاله‌ی شهرابی ئاله
بهر له وه خه لقی یه که به یه که بلین:
دیسان فلانی دهستی دا پیاله

١١٤

ای دل همه اسباب جهان خواسته گیر
 باغ طربت ز سبزه آراسته گیر
 وانگاه بر آن سبزه شبی چون شبنم
 بنشسته، بامداد برخاسته گیر

١٢٦

دلّه ئه سپابی عوشرهت بسینه
 سهوزه گيا به جی شادی بنوینه
 له سه ر ئه و سه بزه شهوی وهك شه ونم
 دانیشه به یان هه لهات مه مینه

۱۱۵

در سر مگذار هیچ سودای محال
می خور همه سال ساغر مالا مال
با (دختر رز) نشین، عیش می کن
دختر به حرام به که مادر به حلال

له و فیکره لاده له لات مه حاله
به ر مه ده شیشه و شهراب و پیاله
«کچی رهز» بگره، گوی مه گره له خه لق
ئه لئین: کچ هه رام، دایک هه لاله!

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

۱۱۶

آنه‌ها که ز پیش رفته‌اند ای ساقی
 در خاک غرور خفته‌اند ای ساقی
 رو باد خور، حقیقت از من بشنو:
 باد است هر آن‌چه گفته‌اند ای ساقی!

۱۲۸

هه‌ر کهس زوو رۆیی له دنیا ده‌رچوو
 له ژیری خاکایه کایه‌ک نوستوو
 باده بنۆشه، راستت پی ئه‌لیم:
 هه‌رچی وتراوه وه‌ک «با» یه هه‌موو

IIV

تا چند حدیث پنج و چار ای ساقی
مشکل چه یکی، چه صد هزار، ای ساقی؟
خاکیم همه؛ چنگ بساز ای مطرب
بادیم همه، باده بیار ای ساقی

تا که ی باس و خواس له پینج و له چوار
چ یه ک بی موشکیل چ خو سه ده هزار
گه ر چنگی خاکین چه نگی روبا بی...
ئه گه ر له بادین باده بی نه یار!

IIA

با باده نشین که ملک محمود اینست
و از چنگ شنو که لحن داود اینست
از آمده و رفته دگر یاد مکن
حالی خوش باش زانکه مقصود اینست

۱۳۰

بی باده مه به ملکی مه حموده
گوی بگره له چهنگ له ره ی داووده
له هاتن له چوون ئەندیشه مه که
که یف بکه ئیسته، ئیسته مه وجووده

119

تا باز شناختم من این پای ز دست
این چرخ فرومایه مرا دست ببست
افسوس که در حساب ما خواهد شد
عمری که مرا بی می و معشوقه گذشت

کاتئ که ناسیم من له پی دهستم
چه رخی به دمایه دوو دهستی بهستم
ئه م حاله به ژین چۆن حیساب ئه کری؟
نه یار، نه باده، نه توژی مهستم

چوارینه کانی خه پیام، وه گراوی شیخ سه لام

١٢٠

این قافله‌ی عمر عجب می‌گذرد
 دریاب دمی که از طرب می‌گذرد
 ساقی غم فردای حریفان چه خوری؟
 پیش آر پیاله را که شب می‌گذرد

١٣٢

کاروانی عومر تیپه‌ری وهك خه و
 هانا شه‌رابی، لاده له‌م و له‌و
 غه‌می به‌یانی ئیسته بو ئه‌خوی
 ساقی شه‌رابی وا تیپه‌ری شه‌و

۱۲۱

ایزد به بهشت وعده بر ما می کرد
 بر خلق درین جهان حرامش کی کرد؟!
 شخصی ز عرب ناچهی (حمزه) پی کرد
 پیغمبر ما حرام می بروی کرد

شهراب له بههشت بوّ خاس و عامه
 لهم دنیا مهنعی هر بوّ نه فامه
 لاقی حوشتی «حه مزه» عاره بی
 په راندی؛ بوّ من مهی کهی حه رامه؟

١٢٢

ای رفته و باز آمده (بَلْ هُم) گشته
 نامت ز میان نام‌ها گم گشته
 ناخن همه جمع آمده و سم گشته
 ریش از پس کون آمده و دم گشته

١٣٤

هاتنت، چوونت ئایه‌ی «بَلْ هُم» بوو
 ناوت له ناوی ناواندا گوم بوو
 ناخون کۆمه‌ل بوو ها لیت به سم بوو
 ریشته کهوته دوا و لیت به دوم بوو

١٢٣

گویند کسان: بهشت با حور خوش است
من می‌گویم که آب انگور خوش است
این نقد بگیر دست از آن نسیه بردار
که آواز (دهل) شنیدن از دور خوش است

١٣٥

چوارینه‌کانی خه‌پیام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

له‌لای خه‌لق به‌هه‌شت له‌گه‌ل حوور خو‌شه
له‌لای من ئاوی (تری‌سوور) خو‌شه
ئه‌م نه‌قده بگره ئه‌و وه‌عه‌ده به‌رده
که ده‌نگی ده‌هۆل هه‌ر له‌دوور خو‌شه

١٢٤

جامی و می و ساقی، بر لب کشت
این جمله مرا نقد و تو را نسیه بهشت
مشنو سخن بهشت و دوزخ از کس
کی رفت به دوزخ و کی آمد ز بهشت؟

١٣٦

جام و شهراب و ساقی و لاله زار
بو من بی و بو تو به هه شتی نازار
باسی به هه شت و دۆزه خ بهس بکه ن
کی دۆزه خی دی، کی به هه شت یه ک جار؟

١٢٥

ای آن که نتیجه‌ی چهار و هفتی
در هفت چهار دائم اندر تفتی
می خور که هزار بار پیشت گفتم
باز آمدنت نیست، چو رفتی رفتی!

١٣٧

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

ئه‌ی له چوار و حه‌وت که هاتیه دی
له حه‌وته له چوار ره‌نج و ده‌ردت دی
شهراب بنۆشه چهن جار پیم وتی!
هاتنه‌وه‌ت نییه که مردی، مردی

١٢٦

ماییم و می و مطرب و کنج خراب
 فارغ ز امید رحمت و بیم عذاب
 جان و دل جامه پر درد و شراب
 آزاد ز خاک و باد و از آتش و آب

١٣٨

شهراب و یار و سووچیکی باگر
 به سمه نامه وی له مه زیاتر
 کراس، گیان و دل، بارمته ی مه یه
 بی باک له خاک و ئاو و با و ئاگر

١٢٧

گر از پی شهوت و هوا خواهی رفت
از من خبرت که بی نوا خواهی رفت
بـنگر چه کسی و از کجا آمده‌ای
میدان که چه می‌کنی، کجا خواهی رفت

١٣٩

چوارینه‌کانی خه‌ببام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

له شوینی شه‌هوهت، هه‌وا‌ی نه‌فس برۆی
له جیاتی شادی، ده‌رد و غه‌م ئه‌خۆی
بزانه‌ تو‌کی، له‌ کام لا‌هاتی؟
ئێسته‌ چی ئه‌که‌ی، بو‌کام لا‌ئه‌رۆی؟

١٢٨

در پرده‌ی اسرار کسی را ره نیست
 زین تعبیه جان هیچ کس آگه نیست
 جز در دل خاک هیچ منزلگه نیست
 بشنو که چنین فسانه کوتاه نیست

١٤٠

رَیْیه که په‌رده‌ی ئەسراری خودا
 پیچو پلۆوچه کهس رَی دەرناکا
 غەیری دوو تووی خاک مەنزڵگە نییە
 رَیس و گوريسه، زوو نابیی کۆتا

۱۲۹

در یاب که از روح جدا خواهی شد
در پرده‌ی اسرار فنا خواهی شد
می نوش، ندانی ز کی آمده‌ای
خوش باش، ندانی به کجا خواهی شد

۱۴۱

هاکا جیا بووینۆ له رۆحی شیرین
چووینه تۆی دوو تۆی تاریکی زه‌مین
شهراب بنۆشه مه‌علوم نایزانین:
له کوپوه هاتین و بو کوی ئه‌چین؟!

١٣٠

آمد سحرى ندا ز میخانهی ما:
 که ای رند خراباتی و دیوانه‌ی ما
 برخیز که پر کنیم پیمانه ز می
 زان پیش که پر کنند پیمانه‌ی ما

١٤٢

دهمه و به‌یانی له مه‌یخانه‌ی من
 ده‌نگی هات وتی: دیوانه‌یی من!
 هه‌لّسه، پر بکه‌ین په‌یمانه له مه‌ی
 بهر له‌وه پرکه‌ن په‌یمانه‌ی مردن

١٣١

چون مردن تو مردن یکبارگی است
 یكبار بمیر، این چه بیچارگی است
 خوبی و نجاستی و مشتی رگ و پوست
 انکار نبود، این چه غمخوارگی است؟

هه ر ئه بئ بمرین، نه مردن له چی؟!
 مردن یهك جاره، بزووتن له چی؟!
 خوین و پیسای و چنگی ره گ و پیست!
 نه بوون باشتیه، غه خواردن له چی؟

چوارینه کانی خه پیام، وه رگراوی شیخ سه لام

١٣٢

چون حاصل آدمی در این شورستان:
جز خوردن غصه نیست یا کندن جان
خرم دل آن کزین جهان زود برفت
آسوده کسی که خود نیامد به جهان!

١٤٤

چی دهست ئە کهوئ له ژیان ئینسان
غەیری غەم خواردن یا خوگیان کیشان
خۆزگەم بەو هی زوو له دنیا دەرچوو
بەختیار کەسیکە که نهیدی ژیان!

١٣٣

با می به کنار جوی می باید بود
و از غصه کناره جوی می باید بود
چون عمر گرانمایه‌ی ماده روز است
خندان لب و تازه روی می باید بود

١٤٥

که ناری جوّیه‌ک، شهراب بیّ هاو دهم
که ناره گیر بین، له دهر د و له غم
عومری شیرینی ئیمه یه‌ک دهمه!
پوو خوّش و دلّشاد، بژین هه موو دهم

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

١٣٤

من بی می ناب زیستن نتوانم
بی جام کشید بار تن نتوانم
من بندهی آن دم که ساقی گوید:
یک جام دگر بگیر و من نتوانم

١٤٦

من به بی شه راب قهت ژینم نابی
بی پیالهی پر مهی روانینم نابی
بهندهی ئەو ساتهم که ساقی ئەلی:
جامی تر بگره، توانینم نابی!

١٣٥

ساقی غم من بلند آوازه شده است
 سر مستی من برون ز آوازه شده است
 با موی سفید سرخوشم کز می تو
 پیرانه سرم بهار دل تازه شده است

١٤٧

ساقی غمی من بهرز ئاوازه یه
 سه رخۆشیم زیاد له ئەندازه یه
 هه رچه ند ریش سپیم، سه رخۆشیم له مه ی
 خووم پیرو کوونم، دلم تازه یه

چوارینه کانی خه بیام، وه گرگێراوی شیخ سه لام

١٣٦

تا زهره و مه بر آسمانند پدید
بهتر ز می لعل کسی هیچ ندید
من در عجبم ز می فروشان که ایشان
به زان چه فروشند چه خواهند خرید

١٤٨

تا مانگ و زوهره باقی ئەمینی
له شه راب چاکتر کهس هیچ ناهینی
مە ی فروش سەری چۆن لی شیواو
لەو هی ئە یفروشی چاکتر ئە سینی؟

١٣٧

بر خیز و بیا بُتا برای دل ما
 حل کن به جمال خویشتن مشکل ما
 يك كوزهی می بیار تا نوش کنیم
 زان پیش که کوزه کنند از گل ما

١٤٩

هه‌سه سا ساقی، تازه گولی من
 لابه‌ره غهم و دهردی دلی من
 گۆزه‌یهك شه‌راب بی‌نۆشم
 ئه‌کرێ به گۆزه، پۆژی گلی من!

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

١٣٨

صبحی خوش و خرم است، خیزای ساقی
در شیشه کن آن شراب از شب باقی
جامی به من آر و دم غنیمت میدان
فردا چو رسد تو نیز خشت طاقی!

١٥٠

هه لسه به یانه، فیدات بـم ساقی
هه ر له و شه رابه، شه و ماوه باقی
جامی پر بکه؛ ئیمرو فرسته
روژی تی که تویش خشتیکی تاقی!

١٣٩

چندین غم بیهوده مخور، شاد بزی
و اندر ره بیداد تو با (داد) بزی
چون آخر کار این جهان نیستی است
انگار که نیستی و آزاد بزی

چوارینه کانی خه پیام، وه گرگراوی شیخ سه لام

بهس غه می بی سود بخو، به دلشاد
له دنیا بژی؛ (هه رچی بادا باد)
دنیا ئاخری هه ئاخو بوونه
وه بزانه نه بووی؛ بژی وهك ئازاد

١٤٠

من زین دل بی خبر به جان آمدهام
و از جان ستمکش به فغان آمدهام
چون کار جهان با من و بی من یکسان
پس من به چه کار در جهان آمدهام

١٥٢

دهردی دلّ ته‌واو گه‌یشته گیانم
له گیانم زیاتر من هه‌راسانم
من بېم، نه‌بم دنیا وه‌ک یه‌که
ئه‌بی فائیده‌ی چی بی ژیانم؟

١٤١

ای بس که نباشیم، جهان خواهد بود
 نه نام ز ما و نه نشان خواهد بود
 زین پیش نبودیم و نبود هیچ خللی
 زین پس چو نباشیم همان خواهد بود!

١٥٣

ئیمه نامین، دنیا ئەمینئ
 ناو و نیشانمان به جئ نامینئ
 لەمەو بەر نەبوین دنیا نەرووخوا
 لەمەو دواش نەبین هەر وا ئەنوینئ!

چوارینەکانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

١٤٢

گل گفت: به از لقای من رویی نیست
چندین ستم گلابگر باری چیست؟
بلبل به زبان حال با او می گفت:
یک روز که خندید که سالی نگریست؟

١٥٤

گول و تی: سهیری رهنگم چهن جوانه
زولمی گولاوگر لای من تاوانه!
بسولبولی پییوت به زبانی حال:
پوژی پیکه نین، سالی گریانه!

١٤٣

دوشینه پی شراب می گردیدم
 افسرده گلی، کنار آتش دیدم
 گفتم که چه کرده که می سوزندت؟
 گفتا: نفسی درین چمن خندیدم!

دویشه و بو شهراب من له گه راندا
 گولیکم بینی، له ئاگرداندا
 هه لقرچاو پیموت: بو ئه تسووتینن؟
 وتی: پیکه نیم له ناو باخاندا

١٤٤

محرم هستی که با تو گویم يك دم:
 كز اول كار خود چه بودست آدم؟
 محنت زدهی سرشته اندر گل غم
 يك روز همین بود و برداشت قدم

١٥٦

چونکه مه حرمی من پیت ئەلیم زوو:
 له هه وهل جاردا که ئادهم چی بوو؟
 به دبه خت، له قوری غه دروست کرا
 بو تاقه رۆژی، دهریان په راند زوو!

۱۴۵

ساقی بـبرم گر بت یاقوت لب است
 و ر آب خـضر به جای آب عنب است
 گر زهره بود مطرب و عیسی همدم
 چون دل نه به جا بود نه جای طرب است

فهرزم کرد ساقیم وهك ماهتابه
 گهر ئاوی حیات له جیی شهرا به
 زوهره و موغهنی و عیسام هاوده م بی
 دل ناره حهت بی له لام عه زابه

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

١٤٦

گل گفـت: که من یوسف مصر چمنم
 یاقوت گرانمایه ی پر زر دهنم
 گفتم: چو تو یوسفی نشانی بنمای
 گفـتا: که به خون غرق نگر پیرهـنم

١٥٨

گول و تی: منم یووسف به وینه
 له علی دههـنم یاقووت شکینه
 وتم: یووسفی نیشان بنوینه
 وتی: کراسم ها غه رقی خوینه

١٤٧

در روی زمین اگر مرا يك خشت است
 آن وجه می است اگر كه نامش زشت است
 ما را گویند: وجه فردای تو كو؟
 دراعه و دستار نه مریم رشته است

١٥٩

كه لكه لهی شهراب وا كه وته سه رم
 به قهرز و حازر ئیش پيك هینه رم
 پیم ئه لّین: پاره ی به یانیت کوانی؟
 بوچ «مریه م» رپّسای جبه و میزه رم؟!

١٤٨

با مردم پاك و اهل و عاقل آمیز
 و ز نااهلان هزار فرسنگ گریز
 ار زهر دهد ترا خردمند بنوش
 ورنوش رسد ز دست نا اهل بریز

١٦٠

له گهل عاقل دا تیكهل بوون چاكه
 پر به پی له دهست ناكهس ههراكه
 ناكهس وهكوو مار ناكاو ئهتگهزی!
 زههری دانشمه‌ند له جیی تلیاكه!

١٤٩

در عالم جان به هوش می باید بود
در کار جهان خموش می باید بود
تا چشم و زبان و گوش بر جا باشد
بی چشم و زبان و گوش می باید بود

بوّ عالمی رۆح پر بیر و هوّش به
بوّ ئیشی دنیا لال و خه موّش به
تا گوێچکه و چاو و زبان ئه مینئ
بی چاو، بی زبان، بی هوش و گوّش به

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

١٥٠

خرم دل آن کسی که معروف نشد
در فوطه و در اطلس و در صوف نشد
سیمرغوش از سر دو عالم برخاست
در کنج خراب همچو من بوف نشد

١٦٢

خۆزگه بهو که سه پئی نه و ترا زل
خوری و ئە تلەسی بو نه کرا به جل
له هەر دو دونیا وهك «عهنقا» نهك وهك
منی بایه قوش؛ که لاوه مه نزل

١٥١

خوش باش که غصه بی کران خواهد بود
 بر چرخ قران اختران خواهد بود
 خشتی که ز قالب تو خواهند زدن
 ایوان و سرای دیگران خواهد بود

که یف بکه، بی غم نابینی شه وی
 ته ستیره ی ئاسمان له یه ک ته که وی؟
 خشتی له خو لی لاشه ی تو ته که ن
 بهر کو شک و سه رای یه کی ته که وی

١٥٢

ای دل ز غبار جسم اگر پاک شوی
تو روح مجردی، بر افلاک شوی
عرش است نشیمن تو، شرمت بادا
کای و مقیم خطه‌ی خاک شوی

١٦٤

دلّه له ژهنگی لاشه گهر پاکی
رۆحیکی پاکی، بو ئه فلاك چاکی
عرشه جیگه‌ی تو، تو شه‌رم‌ت ببی
که‌بو چهن رۆژی دانیش‌تووی خاکی

١٥٣

آن به که ز جام باده دل شاد کنی
وز نامده و گذشته کم یاد کنی
وین عاریتی روان زندانی را
یک لحظه ز بند عقل آزاد کنی

به جامی شهراب با دلّ شاد بکهین
له بوون و نه بوون که متر یاد بکهین
بی چاره سووکی له تووی زندانا
له بهندی ژیری، گیان ئازاد بکهین

١٥٤

از من رمقی به سعی ساقی مانده است
 وز صحبت خلق بی وفاقی مانده است
 از بادهی دوشین قدحی بیش نماند
 و از عمر ندانم که چه باقی مانده است؟

١٦٦

نیو نهفهس ماوه ساقی له ژینم
 له تیكهلی خهلق یه کجار به قینم
 له بادهی دویشهو یهک پیاله نهما
 نازانم چی ما عومری شیرینم؟

155

چون کار نه بر مرادما خواهد بود
اندیشه و جهد ما کجا دارد سود؟
پیوسته نشسته‌ایم در حسرت آنک
دیر آمده‌ایم و رفت می‌باید زود

له دهست ئەم چەرخە هەر خەفەت ئەخۆم
پەنجەم بێ سوودە، بەلکە پەنجەپۆم
(چموچارمه) پۆژ و شەو ئەلیم:
ئای درەنگ هاتم، هاوار زوو ئەپۆم!

چوارینەکانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

١٥٦

ای چرخ همه خسیس را چیز دهی
 گرمابه و آسیاب و دهلیز دهی
 آزاده به نان شب گروگان بنهد:
 شاید که بر این چنین فلك (تیز) دهی

١٦٨

ئهم چهرخه پیسه، دۆستی رهزیه
 حه‌مام و قه‌سر و ئاش بو به‌خیه
 (تِر‌ها!) له ده‌ور و چهرخ و گه‌رانت
 دانا بو شیوی شه‌وی زه‌لیله!

157

گر بر فلکم دست بدی چون یزدان
 برداشتمی من این فلک را ز میان
 از نو فلکی دگر چنان ساختمی
 که آزاده به کام دل رسیدی آسان

گەر من وهك یه زدان ده سه لاتم ئەبوو؟
 چه رخی گهردوونم زوو هه لگرتبوو
 سه ر له نوێ پهنگی پهنگم ئەپێژا
 ئازاد به کامی دل بگهن هه موو

چوارینه کانی خه بیام، وه گرێراوی شیخ سه لام

١٥٨

گر آمدنم به من بدی، نامدمی
 ورنیز شدن به من بدی، کی شدمی؟
 به زان بندی که اندر این دیر خراب
 نه آمدی، نه شدمی، نه بدمی!

١٧٠

کهی من هاتنم به دهستی خووم بوو
 یا خو مردنم به ئاره زوو بوو؟
 هاتن و، بوون و، روین له دنیا
 هیچم نه ئه ویست دهسه لاتم نه بوو

159

آن کس که زمین و چرخ و افلاک نهاد؟
 بس داغ که او بر دل غمناک نهاد
 بسیار لب چو لعل و زلفین چو مشک
 در طبل زمین و حقه‌ی خاک نهاد!

ئەو کەسەى زەوى و چەرخى داناو
 زۆر داغى گەرمى بە دڵدا ناو
 چەن لەعلى لىو و چەنى زولفى لوول
 يەك يەك ناىە خاك؛ رزا و پواو؟

چوارینەکانی خەییام، وەرگیراوی شیخ سەلام

١٦٠

نه لایق مسجدم نه در خورد کنشت
ایزد داند گل مرا از چه سرشت:
چون کافر درویشم و چون قحبه زشت
نه دین و نه دنیا و نه امید بهشت!

١٧٢

نه که نشته چوون نه مزگهوت بینین
له کام گلّ خولقام بوّ خوایه زانین
دین و بههشت و دنیام له دهست چوو
وهك گاوری لات و قهجهی ناشیرین!

١٦١

ای بی خبران جسم مجسم هیچ است
و این طارم نه سپهر ارقم هیچ است
خوش باش که در نشیمن کون فساد
وابسته ی یک دمیم، آن هم هیچ است!

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

١٧٣

ئهم لاشه بوۆشه هیچه؛ بی خه بهر
نوۆ ته بهق ئاسمان هیچه سه راسه ر
خوۆش بژی توۆزی، نازانی ژیان
یهك هه ناسه یه هیچه دیته ده ر!

١٦٢

آنهاکه فلک ریزه‌ی دهر آراین
 آیند و روند و باز با دهر آیند
 در دامن آسمان و در جیب زمین
 خلقيست که تا خدا نمیرد زاین

١٧٤

ئه‌ستیره‌ی ئاسمان ریز ریز له سه‌ر رین
 ئاوا ئه‌بن و چین به چین هه‌لدین
 مه‌خلووقی ده‌وری زه‌وی و ئاسمان
 تا نه‌مری خودا هه‌ر له زاوژین!

١٦٣

تاکی غم آن خورم که دارم یا نی
وین عمر به خوش دلی گذارم یا نی؟
پر کن قدح باده که معلوم نیست:
که این دم که فرو برم برآرم یا نی

١٧٥

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

تا که ی من غه می بوون و نه بوونی
به خووشی ئەژیم یا به زه بوونی
پرکه پیاله هیچ مه علووم نییه
ئەم هه ناسه یه داچوو و ده رچوونی!

١٦٤

دی کوزه گری بدیدم اندر بازار
 بر پاره گلی لگد همی زد بسیار
 وان گل به زبان حال با او می گفت:
 من همچو تو بوده ام مرا نیکو دار

١٧٦

گۆزه گهری کم دوی دی له مه یدان
 قوپی ئەشیلا به دل و به گیان
 به زبانی حال ئەو قوهره ئەیگوت:
 من وه کوو تو بووم بهس بی تیک شیلا

١٦٥

این کوزه گران که دست در گل دارند
 عقل و خرد و هوش بر آن بگمارند!
 بر گل لگد و تپانچه تا چند زنند
 خاک بدن است تا چه می پندارند

ئهوانه ی قوری گۆزه ئه شیلن
 به دست و به پی هونه ر ئه نوینن!
 تا که ی پی له قه، شه پازله تا که ی؟
 بو دست و په نجه و گهردن ئه شکینن؟

١٦٦

دل سَر حیات اگر کماهی دانست
در مرگ هم اسرار الهی دانست
امروز که با خودی ندانستی هیچ
فردا که ز خود روی چه خواهی دانست

١٧٨

دل سیرپی ژینی ئە گەر ئە زانی
پێی بو ئە سراری مەرگیش ئە هانی!
تو ئێسته زیندووی، واکت وەرماوه
که بمری ئەوسا زانین ئە توانی؟!

١٦٧

اجرام که ساکنان این ایوانند
اسباب تردد خردمندانند
هان تا سرشته‌ی خرد گم نکنی
کانان که مَدْبِرند سرگردانند

١٧٩

له و ئه‌ستیرانه‌ی وان به‌ه‌واوه
خیره‌دمه‌ند هه‌موو هۆشیان داماه
نه‌که‌ی سه‌ر ږشته‌ی خیره‌د گوم بکه‌ی
عاقل‌تر زیاتر سه‌ر لی‌شیواوه!

چوارینه‌کانی خه‌بیه‌م، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

١٦٨

در کارگه کوزه گری بودم دوش
دیدم دو هزار کوزه گویا و خموش
هريك به زبان حال با من گفتند:
کو کوزه گر و کوزه خر و کوزه فروش

١٨٠

لای گۆزه گهری دوینی له بازار
چهند گۆزه م بینى بى دهنگ و دهنگدار
یهك به یهك ئه یگوت به زبانی حال:
کوا گۆزه فروش، کوانی خه ریدار

169

هان کوزه گر را بیای اگر هشیاری:
تا چند کنی بر گل آدم خواری
انگشت فریدون و کف کیخسرو
بر چرخ نهاده چه می پنداری؟

تا که ی گۆزه گهر به گل شه نوکه و
به سه ئازاری لاشه ی ئهم و ئه و
به چی ئه زانی وا وردی ئه که ی
په نجه ی فه ره یدون، دهستی که یخه سره و

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیرای شیخ سه لام

١٧٠

می خوردن و شاد بودن آیین من است
 فارغ بودن ز کفر و دین، دین من است
 گفتم به عروس دهر: کابین تو چیست؟
 گفتا: دل خرم تو کابین من است

١٨٢

شهراب و شادی ئایینی منه
 بی‌باک له کفر و دین، دینی منه
 پرسیم له بووکی دنیا: ماره‌یت؟
 وتی: دلّ خو‌شیت کابینی منه!

۱۷۱

شیخی به زن فاحشه گفتا: مستی؟
هر لحظه به دام دگری پابستی!
گفتا: شیخا هر آن چه گویی هستم
اما تو چنان که می نمای هستی؟!

شیخی بو ته می ژنیکی به دخوو
قیره قیری بوو ئەهات و ئەچوو
ژن وتی: یا شیخ چی ئەلئی من وام
به لام تو وه های وهك ناوت ده رچوو؟

IVP

ما افسر خان و تاج کی بفروشیم
دستار و قصب به بانگ نی بفروشیم
تسبیح که پیک لشکر تزویر است
ناگاه به یک پیاله می بفروشیم!

۱۸۴

کورسی و ته ختی خان له گه ل تاجی «که ی»
میزهر و جبه به یه ک سوژه ی نه ی
ته سبیح پیشداری له شکهری ریا
له پر من ئه یدهم به یه ک پیاله مه ی!

١٧٣

من هیچ ندانم که مرا آن که سرشت
از اهل بهشت کرد، یا دوزخ زشت؟
جامی و بتی و بریطی و لب کشت:
این هر سه مرا نقد و ترا نسیه بهشت

نازانم؟ کاتی که دروست کرام
بو بههشت یا بو دوزهخ دانرام
وه عدهی بههشتم دابه تو، بو من
عوود و شهراب و یاری دلارام

١٧٤

گر می نوشد گدا به میری برسد
 ور روبهکی خورد به شیری برسد
 ور پیر خورد جوانی از سر گیرد
 ور زان که جوان خورد به پیری برسد

١٨٦

سوالکەر مهی بخوا میری میرانه
 گەر رڤوی بیخوا شیری ژیانە
 جاهیل بینۆشی ئەگا بە پیری
 پیر بە نوۆشینی وهك نه وجوانه

175

سر دفتر عالم معانی عشق است
 سر بیت قصیده‌ی جوانی عشق است
 ای آن‌که خبر نداری از عالم عشق
 این نکته بدان که زندگانی عشق است

سەرله‌و‌حه‌ی عیلمی مه‌عانی عه‌شقه
 شابه‌یتی شی‌عیری جوانی عه‌شقه
 ئه‌ی بی‌خبری کزه‌ی سوۆزی عه‌شق
 خوۆشی له‌ ژیان نایزانی عه‌شقه!

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌گرێراوی شیخ سه‌لام

١٧٦

در دهر کسی به گلعذاری نرسید
تا بر دلش از زمانه خاری نرسید
در شانه نگر که تا به صد شاخ نشد
دستش به سر زلف نگاری نرسید

١٨٨

کئی دهستی گه یشت له دنیا به گول
نهیدا له دلی کسپهی درکی چل
سهیری شانه کهن تا لهت لهت نه بوو
تیکه لی نه بوو به زولف و کاکول!

IVV

در چشم محققان چه زیبا و چه زشت
منزلگه عاشقان چه دوزخ چه بهشت
پوشیدن بیدلان چه اطلس چه پلاس
زیر سر عاشقان چه بالین چه خشت

لای عاشق یه که گهر شیفاء، گهر دهر د
هیلانه ی عاشق چ گهرم و چ سهر د
وهك يهك ئه پيوشى ئه تلّهس و په لّاس
سهرینی عاشق چ په ربیّ چ بهرد

چوارینه کانی، خه پیام، وه گرگراوی شیخ سه لام

178

ماهی امید عمرم از شست برفت
بی فایده عمرم چو شب مست برفت
عمری که ازو دمی جهانی ارزد
افسوس که رایگانم از دست برفت

۱۹۰

ماسی ئومیدم له تۆر دەر پهری
عومرم وهك شهوی سهرخۆش تیپهری
عومری شیرینی گرانمایه ی من
سه د حه یف به هه رزان له منیان کهری

۱۷۹

عالم همه محنت است، ایام غم است
 گردون همه آفت است، گیتی ستم است
 فی الجمله، چو در کار جهان می نگریم:
 آسوده کسی نیست و گر هست کم است:

عالم میخنهت و نه ندوو و غه مه
 ده ورانی گه ردوون دهر د و سته مه
 له گه ردشی چهر رخ سه رنجه نه ده مه
 کهس ئازاد نیه گه ر بشبی که مه

١٨٠

هفتاد و دو ملتند در دین کم و بیش
از ملتها عشق تو دارم در کیش
چه کفر، چه اسلام، چه طاعت، چه گناه
مقصود توی، بهانه بردار از پیش!

١٩٢

هفتاد و دو میللهت خه‌ریکی دینه
به‌لام من عه‌شقی توّ لام ئایینه
له کفر و ئیسلام، تاعهت و گوناھ
مه‌قسوود هه‌ر توّیه و هه‌ر توّ بینینه

١٨١

هین، صبح دمید و دامن شب شد چاک
 برخیز و صبح کن، چرای غمناک؟
 می نوش دلا، که صبح بسیار دمد
 او روی به ما کرده و ما روی به خاک

دهمی به یانه، شه بهق بوو پرووناک
 پرکه پیاله، قهت مه به غه مناک
 شهراب بنوشه، زور شه بهق هه لدی
 ئه و پروو له ئیمه و ئیمه پروو له خاک

چوارینه کانی خه پیام، وه گێراوی شیخ سه لام

١٨٢

سنت مکن و فریضه را هم مگذار
وان لقمه که داری ز کسان باز مدار
غیبت مکن و دل کسان را مازار
در عهدهی آن جهان منم، باده بیار

١٩٤

بو فهرز و سوننهت هیچ تی مه کو شه
نانیکت گهر بوو له کهس مه یگوو شه
ناوی کهس مه به، کهس مه ره نجینه
به ههشت هی خو ته! شهراب بنو شه

١٨٣

عید آمد و کارها نکو خواهد کرد
 ساقی می لعل در سبو خواهد کرد
 افسار نماز و (پوزبند) روزه
 عید از سر این خران خواهد کرد

جهژن هات، ئیشمان گهلی بو چاک بوو
 ساقی سا شهراب تیکه زوو به زوو
 له سه رکهر و گا چهژن دای مالی
 زوو، ره شمه ی نویژ و له غاوی پوژوو

١٨٤

پیرانه سرم عشق تو در دام کشید
ورنه ز کجا دست من و جام نبید؟
آن توبه که عقل داد جانان بشکست
وان جامه که صبر دوخت ایام درید

١٩٦

به پیری عه شقت سهری خسته داو
ئهینا من له کوی و شهرابی به دناو؟!
جانانه توبه‌ی عه‌قلی شکاندم
کراسی سه‌برم لهت لهت و دراو

١٨٥

بـر خـود دـر کـام و آرزو را بـستم
وز مـنّت هـر نـاکس و کس وارسـتم
جـز دـوست چـو کس نـیست کـه گـیرد دـستم
مـن دـانم و او چـنان کـه هـستم هـستم

١٩٧

دەرگای ئارەزوو و مەقسەد دائەخەم
لە کەس و ناکەس هیچ داوا ناکەم
غەیری دۆست کەسێ دەستم ناگری!
هەر ئەو ئەزانێ هەر چلۆنێ هەم

چوارینەکانی خەبیام، وەرگیراوی شیخ سەلام

١٨٦

تا چنڊ اسير رنگ و بو خواهی شد
چنڊ از پی هر زشت و نکو خواهی شد؟
گر چشمه‌ی زمزمی و گر آب حیات
آخر به دل خاک فرو خواهی شد

١٩٨

تا که‌ی خه‌ریکی ره‌نگ و بو ئه‌بین
تاوئ دوا‌ی جوان و تاوئ ناشیرین؟
چاوگه‌ی زه‌مزهم بی یا ئاو‌ی حه‌یات
قووت هه‌ر ئه‌دا بیری ژیرزه‌مین!

١٨٧

چون حاصل آدمی درین جای دو در
جز درد دل و دادن جان نیست دگر
خرم دل آنکه یك نفس زنده بود
و آسوده کسی که خود نژاد از مادر

چی دهست ئه که وی پیاو له دنیای دوون؟
غەیری دل ئیشان غەیری گیان ده رچوون!
دلخۆش یه کیکه یهك نه فهس بژی!
خۆزگه م به وانهی له دایک نه بوون

١٨٨

دنیا دیدی و هرچه دیدی هیچ است
و آن نیز که گفتی و شنیدی هیچ است
سرتاسر آفاق دویدی هیچ است
وان نیز که در خانه خزیدی هیچ است

۲۰۰

دنیا و «مافیها»ی سهراسهر هیچه
چیت دیت و چیت بیست هه موو هه ره هیچه
هیچه سهرایا دنیا خول بدهی
له ژوور بوّ مردن بیته دهر هیچه

١٨٩

ما لعبتگانیم و فلك لعبت باز
از روی حقیقت، نه از روی مجاز
بازیچه کنان بدیم بر نطع وجود
رفتیم به صندوق عدم يك يك باز

ئیمه بازیچه و گهردوون بازی باز
به پرووی راستی نهك به پرووی مهجاز
به بازی کردن هاتینه دنیا
چووینۆ بۆ عهدهم به یهك «قهلهم باز»

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

190

در کارگه کوزه گری کردم رای
در پله‌ای دیدم ایستاده به پای
می‌کرد دلیر کوزه‌را دست و پای
از کله‌ی پادشاه و ز دست گدای

۲۰۲

تپیپریم به‌لای گۆزه‌گه‌ریکدا
پی له‌سه‌ر چه‌رخ‌ی ده‌ستابوو وه‌ستا
به ده‌ست بو‌گۆزه ده‌ست و لووله‌ی کرد
له‌که‌له‌ی پاشا و له ده‌ستی گه‌دا

١٩١

از تن چو برفت جان پاك من و تو
خشتی دو نه‌ند بر مغاك من و تو
وانگه ز برای خشت گوردگران
در كالبدی كشند خاك من و تو

كه ده‌رچوو گیانی پاکی من و تو
خشت ریژی ئە‌كه‌ن لاکی من و تو
دیسان بو خشتی قه‌بری خه‌لقی‌تر
ئه‌یخه‌نه قالب خاکی من و تو

چوارینه‌کانی خه‌بیام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

١٩٢

بنگر ز جهان چه طرف بر بستم، هیچ
 و ز حاصل عمر چیست در دستم، هیچ
 شمع طربم، ولی چو بنشستم، هیچ
 من جام جم، چو بشکستم، هیچ

٢٠٤

چیم برد له دنیای بی پایان من هیچ
 یا خۆم چیم دهست کهوت له ژیان من هیچ
 چرای شادی بووم، دواى کوژان من هیچ
 با جامی جهم بم، دواى شکان من هیچ

١٩٣

این چرخ فلک که ما در او گردانیم
فانوس خیال ازو مثالی دانیم:
خورشید چراغ دانی و عالم فانوس
ما چون صوریم کاندرو حیرانیم

٢٠٥

له چهرخ و دهورهی چهرخ، سه رگه ردانین
سووره تگه ریکه، وه های ئەزانین
خۆره چرای ئەو، دنیا یه فانووس
ئیمه سووره تین، تیادا هه یرانین!

چوارینه کانی خه بیام، وه گیراوی شیخ سه لام

١٩٤

معشوقه که عمرش چو غم باد دراز
امروز ز نو تلافی کرد آغاز
بر چشم من انداخت دمی چشم و برفت
یعنی: که نکویی کن و در آب انداز

٢٠٦

عومری دریژ بی یارم وه کوو غهم
ئیمرو لوتفی بوو به بی زیاد و کهم
به لی: چاکهی کرد دای به دهم ئاودا
به چاوی بینی چاوی پر گریهم

195

«خیام» که خیمه‌های حکمت می‌دوخت
در کوره‌ی غم فتاد و ناگاه بسوخت
مقراض اجل طناب عمرش ببرید
دلالت امل به رایگانش بفروخت

خه‌ییام خِیوه‌تی حکمه‌تی دووران
که‌وته کووره‌ی غم، سووتا به سووتان
مه‌قه‌ستی ئه‌جل ته‌نافی بری
ده‌لالی ئه‌مه‌ل فروشتی هه‌رزان

چوارینه‌کانی خه‌ییام، وه‌گیراوی شیخ سه‌لام

196

تاکی ز غم زمانه محزون باشی
 با چشم پر آب دل پر خون باشی
 می نوش و به عیش کوش و خوش دل می باش
 زان پیش که زین دایره بیرون باشی

۲۰۸

تا که ی بو دنیا غم ئە خهینه دل
 چاو پر له فرمیسک، دلت پر له کول
 شه راب بنۆشه به بهزم و شادی
 بهر له ده رچوونت له دنیای سه رچل

197

يك جرعه می ز ملك كاوس به است
و از تخت قباد و ملکت طوس به است
هر ناله که رندی به سحرگاه زند
از طاعت زاهدان سالوس به است

۲۰۹

چوارینه کانی خه بیام، وه رگیراوی شیخ سه لام

چۆرێ له شه راب هه موو ملکی «کهی»
ته ختی قوباد و ملکی تووس و پهی
نالهی په ندانهی په ند له به یاندا
چاکتر له نووزهی سوّفی و له نووکهی

١٩٨

من در رمضان روزه اگر می خوردم
تا ظن نبری که بی خبر می خوردم
از محنت روزه روز من چون شب بود
پنداشته بودم که سحری می خوردم

٢١٠

من که رهمه زان به پوژ شیو ئە کهم
خۆم موسته حەقی سەد جنیو ئە کهم
تاریکی پوژوو پوژی کرد بە شەو
وہا ئە زانم کہ پارشیو ئە کهم

199

چون مرده شوم خاك مرا گم سازيد
احوال مرا عبرت مردم سازيد
پس، خاك و گلم به باده آغشته كنيد
و از كالبدم خشت سرخم سازيد

قه برم وا تيكدهن نه يبي نيشانه
بمكه ن به عيرهت بو پرووی زه مانه
خولم به شهراب به قور بشیلن
بو خشتی سه ری کووپه ی مه یخانه

جوارینه کانی خه بیام، وه گیراوی شیخ سه لام

٢٠٠

در سر هوس بتان چون حورم باد
 بر دست همیشه آب انگورم باد
 گویند کسان: ترا خدا توبه دهد
 او خود ندهد، من نکنم دورم باد

٢١٢

سەر پر له سهودای یاری شوخ و شهنگ
 دهست به پیالهی شهرابی گولرهنگ
 خهلق ئەلین: خودا تۆبەت قەبول کا
 من نایکەم مەگەر خۆی بیکا بی دەنگ

٢٠١

ای هم نفسان مرا به می قوت کنید
وین چهره‌ی کهربا چو یاقوت کنید
چون مرده شوم به می بشوید مرا
و از چوب رزم تخته‌ی تابوت کنید

هاوسه‌ران بۆ من هه‌ر شه‌رابه‌ قووت
سوور ئه‌ کا ره‌نگی زه‌ردم وه‌ک یاقووت
که‌ مردم یاران ب‌مشۆن به‌ شه‌راب
هه‌م له‌ داری میۆ هه‌لبه‌ستن تابووت

چوارینه‌کانی خه‌یام، وه‌رگیراوی شیخ سه‌لام

٢٠٢

در خواب بدم مرا خردمندی گفت:
کز خواب کسی را گل شادی نشگفت
کاری چه کنی که با اجل باشد جفت
برخیز که زیر خاک می باید خفت

٢١٤

له شیرین خه ودا پیاویکی هوّشیار
وتی: کهس به خه و نابئی بهختیار!
نازانی که خه و برای مردنه؟
هه لّسه له خاک دا ئه خه وی ناچار

٢٠٣

چون می گذرد عمر چه شیرین چه تلخ
 پیمانه چو پر شود چه بغداد چه بلخ
 می نوش که بعد از من و تو ماه بسی
 از سلخ به غره آید و از غره به سلخ

شیرین بی، تال بی، عومر هه ر ئه پروا
 په پیمانه پر بی چ به لّخ، چ به غذا
 له دواي من و تو مانگ گه لی ئه پروا
 له دوا بو هه وه لّ، له هه وه لّ بو دوا

٢٠٤

چون نیست ز هرچه هست جز باد بدست
 چون نیست ز هرچه نیست نقصان و شکست
 انگار که هرچه هست در عالم نیست
 پندار که هرچه نیست در عالم هست

٢١٦

چی ههیه هه مووی پرووی له زه واله
 چی نییه نه قسی نییه، مه حاله
 وه ها بزانه چی ههیه نییه
 چی نییه ههیه، سهیره ئه مه حاله

٢٠٥

در میکده جز به می وضو نتوان کرد
وان نام که زشت شد نکو نتوان کرد
خوش باش که این پرده ی مستوری ما
بدریده چنان شد که رفو نتوان کرد

به شهراب ئەیشۆم چاو و دهست و پیم
مه شهوور بووم، هه رکه س ئەزانی من کیم
په رده ی مه ستووریم چه شنی له ت له ته
شر و ورم کرد، پینه نه کری پیم

٢٠٦

در دهر بر نهال تحقیق نرست
 زیرا که درین راه کسی نیست درست
 هرکس زده است دست در شاخی شست
 امروز چو دی شناس و فردا چو نخست

٢١٨

له دنیا دارئ راست هه ل نه چوو
 بو یه هیچ که سی بو راستی نه چوو
 هر که س لقی کی گیر و ویری گرت
 پیوه نه له رزی و ها کا مانوو بوو

٢٠٧

در فصل بهار اگر بتی حور سرشت
پر می قدحی بمن دهد بر لب کشت
گر چه بر هرکس این سخن باشد زشت:
سگ به ز من ار زانک برم نام بهشت

٢١٩

گولزاری به هار و یاری گوی ئاوی
پیالهی شهراب، به گوّشهی چاوی
هر چهن ئەم قسه زۆر ناشیرینه:
من له جی سه گ بم به هه شتم ناوی

٢٠٨

می خور که مدام راحت روح تو اوست
 آسایش جان و دل مجروح تو اوست
 طوفان غم ار درآید از پیش و پست
 در باد گریز کشتی نوح تو اوست

۲۲۰

شهراب بنوشه بو روح دهرمانه
 دهرمانی غم و راحه تی گیانه
 گهر لافاوی غم دنیا بمالی
 سواری باده به که شتی تو فانه

۲۰۹

روزی که گذشته است ازو یاد مکن
 فردا که نیامده است ازو فریاد مکن
 بر نامده و گذشته بنیاد منه
 حالی خوش باش و عمر بر باد مکن

بی که لکه یادی پوژی رابوردوو
 یا پهله پهله پوژی نه هاتوو
 بی سووده باسی رابوردوو و نه هات
 فرسه ته زینهار ئیسته ت له ده ست چوو!

٢١٠

چون چرخ به کام يك خردمند نگشت
خواهی تو فلك هفت شمر خواهی هشت
چون باید مرد و آرزوها همه هشت
چه مور خورد به گور و چه گرگ به دشت

۲۲۲

چرخ به ئاره زووی دانا ناکا گهشت
گهر حهوت ته به قه یاخو ته به ق ههشت
که مردی لاشهت چی ئه یخوا بیخوا
میرۆلهی قهبر یاخو گورگی دهشت

۲۱۱

از جمله ی رفـتگان این راه دراز
باز آمده کو که خبر گوید باز
هان بر سر این دو راهی آ ز و نیاز
تا هیچ نمانی که نمی آیی باز

ئه م پئی در یـژه بو نه بریاوه
پـیـبـواری بوچی نه هات له لاوه؟
چی به جی ئیـلی له م دوو پـیـگـانه؟
که مردیت به خوا نایه یته دواوه!

٢١٢

«خیام» اگر ز باده مستی خوش باش
 با ساده رخی اگر نشستی خوش باش
 چون عاقبت کار جهان نیستی است
 انگار که نیستی چو هستی خوش باش

٢٢٤

خه پیام به باده، به نهی دلخوش به
 به ساقی ساده، به مهی دلخوش به
 دنیا ئه وهل و ئاخر نه بوونه!
 وایزانه نه بوویت که ههیت دلخوش به

۲۱۳

چون نیست مقام ما در این دیر مقیم
 پس، بی می و معشوق (خطایی است عظیم)
 تا کی ز قدیم محدث ای مرد سلیم؟
 چون من رفتم، جهان چه محدث چه قدیم!

به م تهرحه دونیا نه بینئ دوشمن
 بی مهی و مه عشووق، مردنه مردن!
 تا که ی له کوونی و تازه ی دنیا باس
 تازه بی، کوون بی وه که یه که بو من

٢١٤

زان کوزه می که نیست در وی ضرری
پر کن قدحی، بخور و به من ده دگری
زان پیشتر ای صنم که در رهگذری
خاک من و تو کوزه کند کوزه گری!

٢٢٦

له و گۆزه که و له شه رابه پر
پیاله یه ک پر که ساقی کتو پر
خۆت بیخۆ و بو من تیکه سه ر و مر
بو گۆزه خاکمان ئه شیلن وه ک قور

٢١٥

برجه، برجه، ز جامه خواب ای ساقی
 در ده، در ده شراب ناب ای ساقی
 زان پیش که از کاسه‌ی سر کوزه کنند
 از کوزه به کاسه کن شراب ای ساقی

ده هه‌له، هه‌له ساقی به‌سیه خه و
 بابی شه‌رابی وه‌ک ده‌نووکی که و
 ها‌کا کاسه‌ی سه‌ر کرا به‌گوژه
 له‌گوژه کاسه پرکه به‌ر له‌ئه و

٢١٦

تا چنڊ اسیری عقل هر روزه شویم
 در دهرچه صد ساله، چه يك روزه شویم
 خوش دار تو کأس می ازان پیش که ما
 در کارگه کوزه گران کوزه شویم

٢٢٨

ئه گهر رۆژی بێ یا سه د سال ژیان
 دیلی عهقلین و بیزارین له گیان
 بگره پیاله‌ی شه‌راب به‌ر له‌وه
 ببین به‌گۆزه لای گۆزه‌که‌ران

دوش با عقل این سخن گفتم
 کشف کن با من احتمالی چند
 گفتم: ای مایه‌ی همه دانش
 کرد خواهم ز تو سوآلی چند
 گفتم: از عمر من شدم بیزار
 گفت: سوز و بساز سالی چند
 گفتم: این دور زندگانی چیست؟
 گفت: خوابی و خیالی چند

دویشه و به هیواش من به عه قلم وت:
 بۆم که شف بکه چهن ئیحتیمالیک
 وتم: سه رمایه ی زانین و ژیری
 له توئه پرسم، من چهن سوئالیک
 وتم: له ژیان یه کجار بیزارم
 وتی: سووتان و سازان چهن سالیک
 وتم: ئەم دهوری ژیانه چیه؟
 وتی: خه وتنه یا چهن خه یالیک

گفتمش: چیست کدخدایی؟
گفت: اندکی عیش غصه سالی چند
گفتم: اهل ستم چه طایفه اند؟
گفت: گرگ و سگ و شغالی چند
گفتم: این دل به هوش کی گردد؟
گفت: چون خورد گوشمالی چند
گفتمش: چیست گفته ی خیام؟
گفت: پند است حسب حالی چند

وتم: ژن و مال له لای تو چونه؟
 وتی: خووشی کهم غه می چهن سالیك
 وتم: سته مکار کام تیره و هوژه؟
 وتی: سه گ و گورگ و چهن شوغالیك
 وتم: کهی دلم هووشی دیته بهر؟
 وتی: با بیخوا چهن گو شه مالیك
 وتم: وتاری (خه پیام) لات چونه؟
 وتی: به راستی چهن هه سبی حالیك

سکالایه کی مۆته رجیم

بی بهش له و دنیا، له م دنیا بهری
ئه و دهردی سهری، ئه م کویره وهری
ساقی شه رابی بیینه فرسه ته
ژیان گالتهیه، دنیا قه شمهری

۲۳۴

که که لکت نه بوو تو بو نیشتمان
چاکتره له تو، گاووان و شوان
به بهرگ و خه و و خواردن ئینسانی
فه رقتان چیه تو له گهل حه یوان؟!

دارى بهر دار بى له پیاوی بى بهر
چاکتره له لای ئه ربابی هونهر
بهري ئه و توژی هه ژار تیر ئه کا
بهري بى بهري دهرده؛ دهردی سه ر

٢٣٥

قهومی کلۆل بى خهوی گرانه
وه کوو که رویشکی نوستووی ناو لانه
دیاردی لی ئه کهن چاو ئه نووقینى
گه مال ئه یگرى بو تیر و تانه

قهومی نه فام بی دواي خه لك ئە كهوی
جیی خووی خوش ئە كا «بزن بو شهوی»
تا مال وهستا بی مزگهوت حه رame
مالت پروخواوه «نیرگهی» ئە نهوی

۲۳۶

کی دهس بو ده رگای هه ژاری ئە با؟
کی ئە یکاته وه غهیری «ره شه با»!
دهست و قه له می ئەم چه رخه شینه
بو سه ر سپی و سوور دایم رهش ئە با

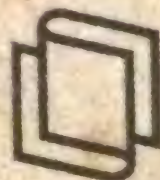
نه عوزو بیلا، چاوی کردگار
 ئەلێ نوقاوه له عاستی هه ژار
 ئاه و نزۆله سهنگ دینیه دهنگ
 بی تهئسیر نابێ ناله دهرده دار

بلاو کرڙنه وهی کورڙستان

وه رگير له چهند ديردا

- خوا ليخوشبوو شيخ سه لام كوري شيخ نه حمه د، له شيخاني عازهباني ده وروبهري هه له بجه يه.
- له سالي ۱۳۱۰ كوچي مانگي (۱۸۹۲ زاييني) له دايك بووه له دواييد دا نيشته جي سلیماني نه بي.
- شاعيريكي نازك خه يال و نووسه ريكي گه وره بووه، وه چهند زماني زانيوه. له سالي ۱۳۷۹ كوچي مانگي (۱۹۵۹ زاييني) وه فاتي كردووه.
- جگه له ديواني شيعر، چهند كتيبي تري لي به جي ماوه وهك «شاري و لا دي» «قه سابخانه» و «جووله كه ي كول گير»

انتشارات كردستان

Kurdistan Publication

سندج - پاساز عزتي - تلفن: ۲۲۶۵۳۸۲

9 789649 800592